

רעיונות מרכזיים בתרבות המערב

שם ביה"ס:

התיכון הישראלי
למדעים ולאמנויות
(יאסא)

ישוב:

ירושלים

תחום הדעת:

פילוסופיה

מס' יחידות לימוד:

5 יחידות לימוד

סמל מוסד:

144097

מעדכני התכנית:

יעל יוסטוס-סגל

גדי איתי

ליאורה הררי-עמדי

ולרי זקוביץ

אריאלה להמן

גדי פרודובסקי

יובל קוברסקי

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' – תחומי בחירה
ורב תחומי

תאריך עדכון

24 אוגוסט 2023

תוכן עניינים

1	א. רקע קצר על בית הספר
1	ב. סיבות והנמקות לעדכון התכנית
2	ג. ייחודיותה של התכנית
3	ד. מספר יחידות הלימוד בתכנית
3	ה. כותבי התכנית ושותפיה
4	ו. התלמיד וצרכיו
5	ז. צוות ההוראה
5	ח. החברה וצרכיה
5	ט. התפיסה הרעיונית של התכנית (הרציונל)
8	י. מטרות התכנית
9	יא. דרכי הוראה – למידה
11	יב. דרכי הערכה
13	יג. מפרט התכנים של קורס הליכה
40	יד. נספח: פירוט התרגילים להגשה

א. רקע קצר על בית הספר

התיכון הישראלי למדעים ולאמנויות (יאסא) מטפח הצטיינות לימודית כללית תוך מתן דגש מיוחד על מגמות הצטיינות במדעים המדויקים ובמדעי הטבע, במסיקה, באמנות ובמדעי הרוח. בית ספרנו הוא בית ספר פנימייתי-ירושלמי הקולט תלמידים מחוננים ומצטיינים מירושלים ומרחבי הארץ, המגיעים מכל חלקי החברה הישראלית. בית הספר הוקם כדי לתת מענה לצרכים החינוכיים המיוחדים של תלמידים מחוננים ומצטיינים, המקבלים מענה חלקי בלבד במערכות החינוך הקיימות במקומות מגוריהם. אנו מאמינים כי השקעה מיוחדת בתכניות לימוד מאתגרות, מעמיקות ורחבות יותר עבור תלמידים מצטיינים נושאת פרי, ומסייעת בידם למצות באופן טוב יותר את הפוטנציאל שלהם ולתרום לסביבתם ולחברה בכללותה. אנו שואפים לכך שבוגרי בית הספר ישתלבו בחיי המעשה בארץ ויתרמו לשיפור המרחב החברתי ואיכותו של הדיון הציבורי.

בבית הספר לומדים כ-270 תלמידים בשכבות י-יב בארבע מגמות הצטיינות: מדעים, אמנות פלסטית, מוזיקה ומדעי הרוח.

ב. סיבות והנמקות לעדכון התכנית

התכנית הייחודית לבגרות, "רעיונות מרכזיים בתרבות המערב", פועלת בבית הספר, בליבת מגמת מדעי הרוח, כבר משנת 2008. התכנית שאנו מציעים כאן היא למעשה ריענון וסידור מחדש של תכנית קיימת.

התכנית הוותיקה התבססה על התפיסה לפיה יש להעניק לנוער השכלה רחבה שמתבססת על הכרות עם "הספרים הגדולים" לאורך ההיסטוריה של התרבות המערבית, ולכן נבנתה בעיקרה על ציר כרונולוגי. לאורך השנים, ובעיקר בשנים האחרונות, הציר הכרונולוגי מכביד ומקשה על התלמידים למצוא משמעות. ובהעדר משמעות הניכור גובר.

היום התלמידים נשענים על פיסות קטנות וממוקדות יותר של ידע והם מעדיפים ליצור לעצמם את התמונה הגדולה. כמו כן יש להם פחות סבלנות ואמון ב"בעל סמכות" שיבנה בשבילם את אותה התמונה. בניית הקורסים בציר תמטי מאפשרת דיאלוג יותר מידי עם הטקסטים, במנות ממוקדות ועם אפשרות להבנה מורכבת של מושגים. אנו מאמינים כי תפיסה ממוקדת של מושגים והתמודדות עם תמות מוגדרות תאפשר לתלמידים למצוא משמעות בטקסטים וברעיונות הנלמדים, וכי מתוך המשמעות הזו הם יוכלו להיות מעורבים יותר בלמידה ולהיות שותפים בשיח על אודות סוגיות אנושיות גדולות בתוך ביה"ס ומחוצה לו.

התוכנית הוותיקה מכילה טקסטים שהם מעמודי היסוד של התרבות המערבית. עדכון התוכנית נשען על הטקסטים הללו - תוך מסגורם באופן שונה. ריענון התוכנית נועד לאפשר לתלמידים להיות מעורבים בלמידה, סקרנים לגביה ויוצרים בעקבותיה.

המיומנויות שיילמדו במגמה יעודכנו גם הן ויכללו התנסות בסגנונות כתיבה מגוונים יותר, בהפקת תוכן מסוגים שונים, תוך מתן דגש משמעותי יותר למיומנויות רגשיות וחברתיות, כגון ניהול עצמי של הלמידה, שיתוף פעולה בקהילת לומדים ויכולת לבחור באופן מושכל. רכישת המיומנויות משולבת באופן אינהרנטי ביחידות ההוראה בתוכנית ואנחנו מקווים שבסידור החדש הן יירכשו מתוך הנאה ומתוך הבנה עמוקה באשר לנחיצותן וליתרונן.

כמורי התכנית הוותיקה למדנו לאורך השנים וצברנו ניסיון בהוראת מדעי הרוח, ואנו סבורים כי הגיע הזמן לנצל את הניסיון המצטבר שלנו ולהתאים את עצמנו לעולם החדש ולתלמידים החדשים. המערך המחודש של מגמת מדעי הרוח מאפשר יותר בחירה וחופש לתלמידים ולמורים, זאת מבלי לוותר על העמקה.

אנו שמחים להציע רענון של התכנית הוותיקה, כזה שיחדד את הרלוונטיות של מגמת מדעי הרוח מבלי לוותר על המקצועיות, המצוינות, ההובלה וההבטחה שבה לנוער סקרן וחקרן ולמערכת החינוך הישראלית.

ג. ייחודיותה של התוכנית

אנו מאמינים שבני הנוער הכישרוניים והסקרנים הבאים בשערי מגמת מדעי הרוח הם האנשים שישנו את פני התרבות והחברה הישראלית לטובה. אנו מאמינים שחינוך למנהיגות אינטלקטואלית וחברתית נעוץ בהשכלה רחבה, בחשיבה מעמיקה, ביכולת לפתח, להכיר ולהכיל נקודות מבט מורכבות, באומץ לב לנקוט עמדה ברורה ובתבונה ויכולת לתקשר ולהביא את אותה עמדה למימוש בעולם.

מטרת מגמת מדעי הרוח היא לבנות קבוצת לומדים סקרנים, פעילים ויוצרים, התורמים לשדות התרבותיים שבהם הם חיים. אנו עושים זאת באמצעות הקניית מיומנויות משוכללות ורמת העמקה ובקיאות גבוהות בטקסטים תרבותיים ופוליטיים בשילוב עם עקרון הבחירה (אוטונומיה) של התלמידים לעצב את לימודיהם לפי נטיות ליבם וחזקוניהם האינטלקטואליות, לצד עידוד היוזמה של התלמידים לפעול וליצור ביחד ולחוד במגוון דרכים.

המגמה מציעה לתלמידים העמקה בינתחומית במדעי הרוח, מתוך תפיסה כי "הממלכה" של מדעי הרוח לא ניתנת להגדרה על-ידי גבולותיהם של "מקצועות הלימוד רבי המלל" (תנ"ך, ספרות, היסטוריה, פילוסופיה, מחשבת ישראל) כי אם ממשיכה מהם אל המישור הרחב שבו בני האדם יוצרים באמצעות מילים, רעיונות וסיפורים שמעצבים בסופו של דבר את חייהם.

המגמה מורכבת מארבעה מדורים, השלובים זה בזה: קורס ליבה, פרויקטים, קורסים משלימים וחונכות אישית-אינטלקטואלית (טיוטורנג):

בקורס הליבה נבחן כיצד בני אדם בתרבויות ובתקופות שונות התמודדו עם שאלות אנושיות נצחיות: שאלת החופש, המקום של היחיד בקבוצה החברתית, מקומו של האדם בטבע, הפניה של האדם לנשגב, היכולת של בני האדם ליצור ולשמר חברה מיטיבה ושאלת האושר והסבל בחיים האנושיים. בכל אחד מהנושאים האלו נעודד את התלמידים ליצור דיאלוג עם הוגים ויוצרים מהעת העתיקה ועד לימינו - על מנת להבין את השאלות והנושאים שמעסיקים אותם בחיים הפרטיים, החברתיים והפוליטיים היום. בקורס הליבה יוצעו לתלמידים כלים שבאמצעותם יוכלו לנסח ולהציג באופן יצירתי ואפקטיבי עמדה ברורה, המבוססת על ידע, על התמות השונות ועל חשיבה מעמיקה על אודותיהן. נציע כלים שיעזרו לתלמידים להבין את ההשלכות של עמדה זו על חייהם ממש ועל האופן שבו יש לפעול בעולם.

לצד התכנים והמיומנויות שיילמדו בקורס הליבה, נעודד בחירה ויוזמה. כל תלמיד ילווה על ידי **חונך** (טיוטור) שיסייע לו להרכיב מסלול התפתחות אינטלקטואלי-אישי. החונך יסייע לתלמיד לבחור ולעצב את הפרויקטים שירצה להוביל ולבחור את הקורסים המשלימים הרצויים לו, מתוך המאגר הבית-ספרי ומעבר לו. בחירות אלו יהיו לתלמידינו אימון משמעותי בבירור עצמי, בניהול למידה ובקבלת החלטות ויקדמו את תפיסת המגמה כמקום שבו מתנסים בשותפות פעילה בעולם התרבות והחברה הישראלית ומשתכללים לאורך שלוש שנים, כך שבבגרותם יוכלו תלמידינו לפסוע במודעות, ברגישות ובביטחון בעולמות אינטלקטואליים, תרבותיים ופוליטיים, לתרום להם ולשנותם לטובה.

ד. מספר יחידות הלימוד בתכנית

תכנית הלימודים הינה בהיקף של 5 יח"ל בפילוסופיה, ועל פי המפתח המקובל יכילו 450 שעות כדלקמן:

כיתה י' - 180 שעות שיוקדשו לשלוש תמות (תמה אחת בכל טרימסטר) ויילמדו ע"י שלושה מורים שונים, מתוך מחשבה כי יש לחשוף את התלמידים בשנתם הראשונה למגוון נושאים ולמגוון של מורים.

כיתה י"א - 180 שעות שיוקדשו לשתי תמות ויילמדו ע"י שני מורים שונים, מתוך מחשבה כי בשנתם השנייה על התלמידים ללמוד להתעמק לאורך זמן ארוך יותר ולאפשר להם לגלות את הדרכים שלהם אל תוך הנושאים הנלמדים.

כיתה י"ב - 90 שעות שיוקדשו לתמה אחת בסמסטר א'. מתוך ידיעה כי התלמידים בכיתה י"ב פחות פנויים ללמידה מסודרת במחצית האחרונה ללימודיהם בתיכון, המחצית השנייה של י"ב לא נכללת בסך השעות שכן לא תילמד באופן סדור בכיתה. יחד עם זאת תתבצע בה למידה מבוססת פרויקט ומצופה כי התלמידים, בליווי מוריהם, יקדישו זמן לביצוע פרויקט אוצרותי, שיאפשר לתלמידי י"ב לאצור ולהציג את פירות הלימוד שלהם במגמה לאורך השנים.

ה. כותבי התכנית ושותפיה

התוכנית נשענת על התוכנית הוותיקה "רעיונות מרכזיים בתרבות המערב" שחיברו בשנת 2007: גדי איתי, ד"ר יורם בק, ליאורה הררי עמדי, ד"ר זאב אליצור, אורן מגדל, שי זקס.

בריענון ובבניית התוכנית המחדשת השתתפו:

גדי איתי - מרכז המגמה הראשון. בעל ב.א. בפילוסופיה ולימודים כלליים מהאוניברסיטה העברית בירושלים ומ.א. בפילוסופיה מאוניברסיטת שיקגו.

ליאורה הררי - מורה לתנ"ך ולמחשבת ישראל, שותפה להקמת מגמת מדעי הרוח ביאסא ועמדה בראשה מרבית השנים. בעלת תואר שני ביהדות ומגדר במכון שכטר ובעלת תואר ראשון במחשבת ישראל וסוציולוגיה ואנתרופולוגיה מהאוניברסיטה העברית.

ולרי זקוביץ - מתרגמת ועורכת, ומורה לאנגלית ולספרות אנגלית בבית הספר. בעלת תואר שני בספרות בית שני ונצרות קדומה מהאוניברסיטה העברית ותואר ראשון מאוניברסיטת בראון.

ד"ר יעל יוסטוס-סגל – מורה במגמה מראשיתה. בעלת תואר דוקטור בהיסטוריה של המדע מאוניברסיטת בר אילן. מרכזת את כתיבת עבודות הגמר במגמה, מלמדת היסטוריה בבית הספר. רכזה את ריענון וחידוש התכנית.

אריאלה להמן - מורה לתנ"ך ולהיסטוריה בחטיבת הביניים של יאסא. דוקטורנטית בחוג להיסטוריה של עם ישראל ובעלת תואר שני בהיסטוריה של עם ישראל מהאוניברסיטה העברית. בוגרת המחזור הראשון של המגמה.

ד"ר גדי פרודובסקי - בעל תואר דוקטור בפילוסופיה מאוניברסיטת אוקספורד. בוגר החוג לפילוסופיה ובעל תואר מוסמך בהיסטוריה, פילוסופיה וסוציולוגיה של המדע, מהאוניברסיטה העברית. מלמד גם באוניברסיטה העברית. מלמד ומרכז את לימודי הפילוסופיה בבית הספר ויועץ בעבודות הגמר.

יובל קוברסקי - מורה להיסטוריה ורכז המקצוע ביאסא, רכז מיומנויות (מח"ר). מדריך ארצי להוראת היסטוריה במזכירות הפדגוגית במשרד החינוך, מורה ומכשיר מורים להיסטוריה באוניברסיטה העברית. בעל תואר ראשון ושני בהיסטוריה מהאוניברסיטה העברית.

עדנה רופין - מורה לספרות, מחנכת, ורכזת פדגוגית ביאסא. בעלת תואר שני בספרות כללית והשוואתית מהאוניברסיטה העברית ותואר ראשון בכלכלה ובפילוסופיה מאוניברסיטת תל אביב.

יועצים:

פרופ' יאיר זקוביץ - חוקר מקרא. פרופסור אמריטוס בחוג למקרא שבאוניברסיטה העברית בירושלים. חתן פרס ישראל לחקר המקרא.

פרופ' חיים וייס - פרופסור לספרות באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. ראש המחלקה לספרות עברית.

ד"ר מיקי הוניג - מורה להיסטוריה ומדריכה פדגוגית במכון כרם, מכללת דוד ילין. בעלת תואר שלישי בחינוך מהאוניברסיטה העברית.

ו. התלמיד וצרכיו

התכנית פונה אל תלמידי מגמת מדעי הרוח, שחשים בנוח במחיצת המלים ושווצאים בסיפורים וברעיונות את השדה המתאים לפעילותם היצירתית, האינטלקטואלית והחברתית. אותם תלמידים הם אנשים סקרנים ויצירתיים, הזקוקים לסביבה שתציב בפניהם אתגר אינטלקטואלי ראוי, שתהיה עשירה בתכנים מעניינים ופוריים, תעזור להם לרכוש כלים לפיתוח המחשבה ולביטוי ולצד אלו תלווה אותם ברכישת כלים לניהול עצמי של הלמידה, ליצירת שיח מכבד ופורה בין חברי הקבוצה ותעניק להם מקום בטוח ומצמיח להתנסות בשותפות פעילה בעולם הרוח והחברה בארץ ובכלל.

כבני נוער מחוננים ומוכשרים בני דור ה Z, תלמידינו מצד אחד מאוד דעתניים ויכולים ללמוד לבד, ומצד שני מגלים פגיעות גדולה ביחס למהמורות המלוות כל תהליך למידה. לפרפקציוניזם המוכר למחנכי תלמידים מחוננים מתלווה היום הדרישה ל"כאן ועכשיו" שאם אינה מתממשת, היא מובילה פעמים רבות לויתור או לקפיצה תזזיתית מנושא לנושא.

בני הדור הנוכחי, שהגיעו לתיכון עם חוסרים משמעותיים במיומנויות למידה ו"מצוידים" בביטחון עצמי שביר, אינם פחות כישרוניים או יותר עצלנים מבני גילם בעשור הקודם. הם פשוט צריכים סביבת למידה אחרת שתוכל להצמיח אותם בצורה מיטיבה ויעילה יותר ולא תוביל לתסכול ולניכור.

ז. צוות ההוראה

ליאורה הררי עמדי – כמפורט בסעיף "כותבי התכנית". תלמד את יחידת "דמות האל".

יובל קוברסקי – כמפורט לעיל. ראש המגמה משנת תשפ"ד. ילמד את יחידת "פרט וחברה". ירכז את בתי המלאכה ואת הפרויקט האוצרותי.

גדי פרודובסקי – כמפורט לעיל. ילמד את יחידת "המדינה".

יעל יוסטוס-סגל – כמפורט לעיל. תלמד את יחידת "בחירה וחירות" וכן את יחידת "אושר". תרכז את מערך החונכות והפרויקטים.

ולרי זקוביץ – כמפורט לעיל. תלמד את יחידת "דמות האל" (ביחד עם ליאורה) ואת יחידת "היחס לטבע".

ח. החברה וצרכיה

אנו מאמינים שבני הנוער הכישרוניים והסקרנים הבאים ללמוד במגמת מדעי הרוח יכולים להיות האנשים שישנו את פני התרבות והחברה הישראלית לטובה. אנו מאמינים שחינוך למנהיגות אינטלקטואלית וחברתית נעוץ בהשכלה רחבה, בחשיבה מעמיקה, ביכולת לפתח, להכיר ולהכיל נקודות מבט מורכבות, באומץ לב לנקוט עמדה ברורה ובתבונה ויכולת לתקשר ולהביא את אותה עמדה למימוש בעולם.

מגמת מדעי הרוח הוקמה בתיכון למדעים ואומנויות בשנת 2007 כמגמה פורצת דרך במערכת החינוך הישראלית וכבית ראשון מסוגו לתלמידים תאבי דעת, מוכשרים וסקרנים, שאוהבים לקרוא, לחשוב ולכתוב. מרגע הקמתה, משכה אליה מגמת מדעי הרוח תלמידים מרקעים מגוונים, תלמידים יצירתיים, סקרניים ושואפי דעת. לא בכדי, בוגרי המגמה השתלבו במרוצת השנים בתחומי המחקר, החינוך, התקשורת והיצירה בארץ ובעולם.

בשנים האחרונות, לא מעט הודות לפעילותם של מורי בית הספר בכלל וצוות המגמה בפרט במסגרות להכשרת מורים, השתלמויות משרד החינוך וגופים מיעצים, יותר ויותר בתי ספר, עיריות וגופים ציבוריים מציעים מגמות ללימודי מדעי הרוח. עם הפיכת מגמות מדעי הרוח למעין סטנדרט חדש, הגיע הזמן שלנו ללכת קדימה - לשכלל את הוראת מדעי הרוח, את מבנה המגמה ואת התכנית הייחודית כדי לקדם את הוראת מדעי הרוח בתיכון לשלב הבא: להמשיך ולהציע השכלה רחבה, פיתוח והתמקצעות במיומנויות חשיבה, כתיבה, קריאה של טקסטים מורכבים ודיון לצד התאמה לדור הלומדים החדש ולפתוח לתלמידינו אופנים בהם יהיו מעוניינים ומסוגלים לתרום לתרבות המקומית והאנושית בכלל. התמונה שאנו רואים לנגד עינינו היא מגמה שבה לומדים תלמידים ממגוון רקעים תרבותיים, תלמידים שמוצאים בפרטואר שהמגמה מציעה להם דרכים להתמודד עם השאלות הגדולות שמעסיקות אותם ואת האנושות בכלל, ואופנים לנסח שאלות חדשות. תלמידים סקרנים, מעורבים יוצרים ואחראיים.

ט. התפיסה הרעיונית של התכנית (הרציונל)

התוכנית עוסקת ברעיונות מרכזיים בתרבות המערב בחלוקה לשש תמות שיפורטו להלן. בשנה הראשונה תלמידי **כיתה י'** לומדים שלוש תמות - בנושאים הקריטיים להתפתחותם האינטלקטואלית והאישית. **בכיתה י"א** נלמדות שתי תמות ביתר העמקה ומתוך הפניית המבט אל העולם שבחוץ ובירור היחס של התלמידים אליו. **בכיתה י"ב** נלמדת תמה אחת, שמשלבת בין ההתבוננות פנימה להתבוננות החוצה, ובסופה התלמידים מפקים פרויקט שרוקם את הרעיונות שפתחו לאורך לימודיהם, במישור האישי, החברתי והגלובלי.

על מנת לספק לתלמידים עוגן כרונולוגי, שלוש פעמים בשנה מתקיים "שבוע רוחב" המוקדש לתקופה היסטורית מסוימת. בשבועות הרוחביים ניתנות הרצאות של היסטוריונים על התקופה הנידונה ולאחריה מורי הקורס מאתרים ביחד עם התלמידים את הקונטקסט ההיסטורי של הטקסטים הנלמדים בתימת הלימוד שלהם והשייכים לתקופה זו. השבועות הרוחביים יתקיימו במסגרת תלת-שכבתית ויאפשרו למידת עמיתים רב-גילאית.

בכיתה י' נעסוק בשלוש תימות מרכזיות, אחת בכל טרימסטר:

1. **בחירה וחירות (60 שעות)** - יסוד חשוב במבנה המגמה המחודש הוא אפשרות הבחירה הניתנת לתלמידים לעצב את מסלול ההתפתחות האישית והאקדמית שלהם לאורך לימודיהם במגמה. ועל כן, בחרנו במכוון כי החלק הראשון של שנת הלימודים הראשונה של התלמידים במגמה יאפשר לתלמידים, לצד התנסות בבחירה ממש, לקיים על אודותיה חשיבה באופן תיאורטי.

התרגיל להגשה נושאת ציון (פירוט משקלם ותוכנם המפורט של התרגילים להגשה יבוא בהמשך מסמך זה וכן בנספחים) שילווה את הלימודים בטרימסטר הראשון מבוסס על שאילת שאלות והכרות עם הדרכים הדיסציפלינריות להתמודד עם השאלות שהתלמידים ינסחו. מתוך הנחה כי תלמידי כיתה י' צריכים הובלה יותר מסודרת אל תוך עולם מדעי הרוח, השאלות שנעודד אותם לשאול ייגזרו מנושאי הקורס.

2. **דמות האל (60 שעות)** - אחת השאלות שמטרידות בני אנוש בכלל ובני נוער בפרט היא "מה יש שם למעלה ואיך זה קשור אלי?". בקורס הזה נשאל על הצורך האנושי ביישנות טרנסצנדנטית, על אופן תפיסתה ועיצובה ועל הדיאלוגים של בני האדם עם האלוהות. הסיבה למיקום הקורס בחלק השני של כיתה י' היא כדי לנסות "להרים את הראש" מעבר לבחירות הקונקרטיות ולנסות לבחון "סיבה עליונה" או ערכים גבוהים לא רק לבחירות שלנו, אלא לסיבה שכל זה קורה.

התרגיל להגשה נושאת ציון שילווה את הטרימסטר השני יקושר לעיסוק הרב בכתבי קודש שונים ביחידה זו, ויעסוק בפרשנות ובביקורת. נעודד את התלמידים לבחור טקסט שמתקשר לנושא היחידה ולהציע לו פרשנות או ביקורת, בהתאם למושגים ולהבנת התהליך הפרשני שבוצע בקורס.

3. **פרט וחברה (60 שעות)** - לאחר שהתלמידים למדו על בחירה וחשבו על אודות האלוהות, ולאחר מספר חודשים של חיים ולימוד אינטנסיביים בקרב קבוצת השווים, נבקש מהתלמידים להפנות את המבט אל היחס בין האינדיבידואל לקבוצה בה הוא חי. במסגרת הקורס הזה נשאל, בהמשך לשני הטרימסטרים הקודמים, עד כמה אדם יכול להגדיר את עצמו כיחיד נבדל? עד כמה הוא חלק מהחברה והאם ניתן באמת להפנות לה עורף? נשאל גם על אותנטיות לעומת התנהלות חברתית מוסכמת ולבסוף - לקראת סוף שנה"ל נציע לתלמידים לכתוב על עצמם ולנסות להכיל בסיפור אחד את האני והזולת, האידיאלים שיש לנו ואת הבחירות שעשינו מתוך שימוש במושגים שנלמדו.

התרגיל להגשה נושאת ציון בטרימסטר השלישי יהיה פרויקט קבוצתי ויבטא את הקשר בין התימה הראשונה לתימה השלישית. בתרגיל זה, כל תלמיד יציע תשובה משלו, שתכתב בז'אנר ובסגנון **שיבחר**, לשאלה אחת **שהקבוצה** תנסח. לבסוף התלמידים יתבקשו למצוא דרך אחת קוהרנטית להציג את התשובות המרובות. חלק אינהרנטי מהפרויקט הזה יהיה כתיבה מעבדת שתעודד את התלמידים להתבונן באופן תפקודם בקבוצה וכן בקבוצה עצמה באמצעות המושגים שנלמדו במהלך הקורס.

בכיתה י"א נעסוק בשתי תימות - אחת בכל סמסטר:

1. **היחס לטבע (90 שעות)** - שאלת מקום האדם כחלק מן הטבע או כמי שעומד כנגד הטבע הינה ללא ספק שאלה רלוונטית כיום. אך שאלה זו היא שאלה שהטרידה גם לא מעט הוגים לאורך ההיסטוריה. נשתמש בתשובות שנאספו מהטקסטים המרכזיים כדי לנסות לתת תשובה עכשווית לשאלות הבערות של קיימות, פיתוח מול שימור, ניצול מול חידוש משאבים ועוד.

לאחר שבכיתה י' התלמידים התנסו בכתיבת רכיבי פרויקטים (התרגילים להגשה) כחלק מהקורס הליבה, בכיתה י"א התלמידים פונים לכתיבת פרויקט עצמאי לבחירתם, שלא כחלק מקורס הליבה וחובותיו (למשל כתיבת עבודת גמר או פרויקט יצירתי בסדר גודל דומה). למען הסר ספק, ככל אשר הפרויקט העצמאי יזכה לקרדיטציה (למשל ציון על עבודת גמר או על אחד משלבי כתיבתה), יהיה זה ציון נפרד ושאינו קשור לקרדיטציה של קורס הליבה.

שיעורי התוכנית יציעו מעתה תרגילים להגשה נושאת ציון שיעודדו את התלמידים לקשר בין הטקסטים הנלמדים לתופעות פוליטיות ותרבותיות עכשוויות, וזאת מבלי לזנוח את יצירת דיאלוג בינם לבין הטקסטים. אנו שואפים כי תלמידינו יבינו עמדות של הוגים שונים ביחס לסוגיה התאורטית, יגלו את הקשר בין הסוגיה, הטקסטים לבין חייהם כיום, ויוכלו לנסח קריאה לפעולה או למעשה מיטיב בעולם בעקבות המפגש המשולש: טקסט, אינדיבידואל, חברה.

בהמשך לכך, התרגיל שילווה את סמסטר א של כיתה י"א הוא כתיבת חיבור על נושא "שמירת טבע" בקונטקסט הישראלי.

2. **המדינה (90 שעות)** - לאחר היכרות עם שאלות על יחיד וקבוצה ועל המקום של האדם, והאנושות, בטבע ולמעשה בעולם, נרצה לאתגר את התלמידים בשאלה המורכבת של יצירת חברה או מדינה: האם ניתן לעצב אותן מראש? האם חברות הן "טבעיות" או "מובנות"? על אילו הנחות יסוד מושתתת היומרה לבנות חברה מופת? ומה מקום היחיד, הטבע, האלוהות והחירות בחברה שכזו?

בסמסטר ב' תלמידי כיתה י"א יכתבו שני תרגילים. התרגיל הראשון נועד לברר לעומק את מידת תחושת השייכות והזהות שלהם כישראלים. נבקש מהתלמידים תשובה אישית אך גם ננחה אותם לבסס, לתקף ולתת פשר לתחושותיהם בעזרת הטקסטים המגוונים שקראו לאורך הסמסטר.

התרגיל האחרון של שנת י"א הוא תרגיל קבוצתי: נבקש מקבוצות של תלמידים לנסח נייר עמדה או קריאה לפעולה בקשר לסוגיה ולתופעה שמעסיקה אותם. כמובן שגם כאן נדרוש בירור תיאורטי עמוק, לצד הבנת מגוון הדרכים שבהן הם יכולים לקרא לפעולה והמשמעויות המעשיות והעקרוניות של כל הצעה.

בכיתה י"ב תילמד תימה אחת - בסמסטר א'

אושר (90 שעות) - התלמידים שלנו כבר אנשים כמעט בוגרים, נרצה שהם יסיימו את לימודיהם עם בירור מעמיק של שאלת האושר, היכן הוא שוכן ואיך ניתן להגיע אליו. תימת האושר נוגעת באופן ישיר בכל אחת מהתמות הקודמות ואנו מאמינים שבשלב זה לתלמידינו יהיו התייחסויות עשירות לתימה. כמו בקורסים הקודמים, נפנה לטקסטים מרכזיים כדי לשאוב מהם מושגים ודרכי התמודדות עם שאלת השאלות.

את הסמסטר הראשון של כיתה י"ב נסיים בסדנת מניפסטים - כל תלמיד ינסח מניפסט שבו יציג את תפיסתו את החיים שראוי לחיותם, בהתבסס על הטקסטים שנלמדו בסמסטר זה ובסמסטרים קודמים. התרגיל האחרון הוא למעשה הביטוי של כל מה שתלמידינו למדו עד כה ביחד עם הצורך לומר דבר ברור וחד, גם אם מורכב ועשיר.

כאמור לעיל, בכיתה י"ב התלמידים ילמדו רק קורס אחד בסמסטר א'. בסמסטר ב', שבשל לוח השנה ולוח בחינות הבגרות לא מתאפשרת בו הגעה עקבית לכיתה, יוקדש הזמן לביצוע פרויקט אוצרותי קבוצתי: התלמידים יתנסו בעריכה ואוצרות של תוצרי חקר, כתיבה ויצירה. למשל יערכו מתוך תוצרי הכתיבה שנכתבו במגמה לאורך השנה קובץ ספרותי או עיוני, או יערכו יום עיון סביב נושא מסוים ועוד.

י. מטרות התוכנית

מטרת העל:

לבנות קבוצת לומדים אינטרדיסציפלינרית בתחומי מדעי הרוח שבה תלמידים סקרנים, פעילים ויוצרים, התורמים לשדות תרבותיים מגוונים.

מטרות בתחום הידע:

- התלמידים יתוודעו לטקסטים מרכזיים בתרבות המערב.
- התלמידים יתעמקו בתמות מרכזיות בתולדות המחשבה האנושית.
- התלמידים יכירו מושגי מפתח ומונחים בהיסטוריה של הרעיונות מהעת העתיקה ועד לימינו.
- התלמידים יכירו מגוון רחב של סגנונות, סוגות ואופני מבע.

מטרות בתחום המיומנויות:

א. מטרות קוגניטיביות:

- התלמידים יפתחו יכולת קריאה ביקורתית בטקסטים ממגוון תקופות וסגנונות, כמו גם בטקסטים שהם וחבריהם כותבים.
- התלמידים ידעו לזהות מגמות אינטלקטואליות ותרבותיות בעבר ובהווה וידעו לקשרן לזרמים ולרעיונות נוספים.
- התלמידים יפתחו חשיבה בין-תחומית: ידעו לחבר עולמות תוכן שונים, ולהשתמש בכלים משדות מגוונים בדרך בה הם מפרשים ומתייחסים למקורות, אירועים ומצבים.
- התלמידים ילמדו לגלות את הרלוונטיות של טקסטים עתיקים כעכשוויים לבעיות ולהתמודדויות אנושיות.
- התלמידים ילמדו לנסח את מחשבותיהם ורעיונותיהם במגוון סגנונות.
- התלמידים ידעו לבחור ולכתוב בסגנון ובסוגה האפקטיביים ביותר לביטוי רעיונותיהם.

ב. מטרות אישיות:

- התלמידים יגלו את נקודות המגע בין עולמם לבין התופעות התרבותיות שאליהן הם נחשפים במהלך לימודיהם במגמה ובכלל.
- התלמידים ידעו לזהות את שיטת הלמידה המיטבית עבורם מתוך שיטות הלמידה שילמדו.
- התלמידים ילמדו אסטרטגיות לקבלת החלטות.
- התלמידים ידעו להבחין בין הימנעות לבין בחירה, יבינו את ההשלכות שיש לבחירה וילמדו להבחין בין סוגים של שיקולים לקראת ביצוע בחירה.
- התלמידים ידעו להציב לעצמם מטרות, לקבוע לעצמם מטרות ביניים ולהעריך את התקדמותם במהלך הדרך.

ג. מטרות בין אישיות:

- מיומנויות דיון:
 - התלמידים ישפרו את יכולתם להביע רעיונות באופן בהיר וקומוניקטיבי
 - התלמידים יתרגלו להגיב באופן ענייני ומכובד לדברי אחרים בדרך שמקדמת את הדיון
 - התלמידים יגלו אחריות על יצירת מרחב בטוח להבעת דעות, דרכי מבע ונקודות מבט מגוונות.
- מיומנויות עבודה בקבוצה:
 - התלמידים ילמדו אסטרטגיות של קבלת החלטות בקבוצה
 - התלמידים יקחו אחריות על פעולותיהם ביחס לקבוצה

- התלמידים יגלו דרכים לפתרון מתחים וסכסוכים בין חברי הקבוצה.

מטרות בתחום הערכים:

- התלמידים יפעלו מתוך הכרה בערך כבוד האדם באשר הוא אדם, ומתוך הכרה באנושיות המשותפת למען שיפור פני החברה והתרבות בה הם חיים.
- התלמידים יבינו שהאופן שבו אנו חיים כיום או התרבות העכשווית שלנו הם רק אופציה אחת מני רבות.
- התלמידים ילמדו להתבונן בתרבויות שונות, כמו גם על תרבותם שלהם, במבט ביקורתי אך לא שיפוטי.
- התלמידים יעזו לשאול שאלות ערכיות, לדון בהן ולנקוט עמדה.
- התלמידים ימצבו את עצמם כבני שיח ראויים בשדות תרבותיים מגוונים.
- התלמידים יבינו שעם בחירה מגיעה אחריות – לא רק על הבחירות של עצמך אלא גם על הסובבים אותך.

יא. דרכי הוראה – למידה

הלימודים במגמה יתרחשו במספר מרחבים:

1. במהלך השעות המוקדשות לתוכנית "רעיונות מרכזיים בתרבות המערב" הלימודים ייסובו סביב התמות, השאלות הגדולות, וסביב הטקסטים הדנים בהן. את הלימוד בכל יחידה ילוו חיבור מרכזי אחד או שניים שישמשו כעוגן וכציר מלכד לסוגיות השונות שבהן נדון בעזרת הטקסטים הנוספים. החיבורים המרכזיים ייקראו במלואם ויילמדו הן מבחינה רעיונית והן מבחינה מבנית וסגנונית. אחד מהטקסטים המרכזיים יהיה טקסט שנכתב במאה ה-20 או ה-21, מתוך רצון להראות לתלמידים את הרלוונטיות של הסוגיות שאנו דנים בהן – גם אם הדיון נשען על טקסטים קדומים – ביצירות מודרניות ואף עכשוויות.

2. לצד הקריאה המונחית והקריאה בחברות והדיונים בכיתה, התלמידים ויכתבו כתיבה בלתי פורמלית (בהשראת מתודת "כתיבה וחשיבה") שתשרת אותם בבואם לכתוב את הפרויקטים והתרגילים:

מתודת "כתיבה וחשיבה" נהוגה זה מספר שנים בבית ספרנו. בשיטה זו התלמידים כותבים בכיתה לפי "מתניעים" מגוונים ובפורמטים שונים על מנת להעמיק את החשיבה שלהם על הרעיונות והטקסטים הנלמדים. בשיטה זו הטקסט הופך להיות לבן השיח של התלמיד, והכיתה כולה הופכת להיות זירה שבה הנושאים נדונים ממגוון רחב של זוויות, בהובלת התלמידים עצמם. שיטת הכתיבה והחשיבה מבוססת על שלושה עקרונות:

- למידה טובה היא למידה אקטיבית: למידה טובה דורשת יצירה אקטיבית של שפה. כתיבה היא דרך יעילה עבור הקבוצה כולה להיות פעילה בו-זמנית.
- בלמידה טובה יש רכיב חברתי: שיתוף, עבודת צוות. למידה קולקטיבית טובה יותר מלמידה אינדיבידואלית.
- למידה טובה דורשת רפלקסיה, עיבוד. כתיבה היא הדרך הטובה ביותר להתבונן פנימה ולעבד תהליכי מחשבה ולמידה.

מטרתה של השיטה היא לא לשפר את הכתיבה. מטרתה להאיר ולהרחיב את המחשבה ואת הלמידה (אך שימוש בשיטה בסופו של דבר משפר את הכתיבה).

במגמת מדעי הרוח נשתמש במתודה כדי לעזור לתלמידים להפיק ולאסוף מחשבות ועדויות על מנת לכתוב תרגילים עשירים ומורכבים יותר.

3. בכל יחידת לימוד – תימה - התלמידים יצאו לסיור לימודי שירחיב את נקודת מבטם על הסוגיות שבהן הם עוסקים. הסיורים ייכללו פגישות עם חברות ויחידים שבשכילם התימה שאותה התלמידים לומדים אינה עיסוק תיאורטי, אלא חלק מחייהם ממש. זאת מתוך רצון להראות את הרלוונטיות של העיסוק האינטלקטואלי של התלמידים וכדי לערוך היכרות עם זירות חברתיות ותרבותיות ישראליות מגוונות. התלמידים יתכוננו לסיור, וככל שיתבגרו יקחו חלק פעיל יותר בתכנון עצמו.
4. שלוש פעמים בשנה יוקדש שבוע לימוד לתקופה היסטורית מסוימת. בשבוע הזה התלמידים ישמעו הרצאות של מלומדים ולאחריהן יערכו עיבוד של ההרצאה, במישורים הרטוריים והתוכניים, ובעיקר ישתמשו בידע שרכשו על מנת לבנות קונטקסט לטקסטים שנלמדו בקורס המרכזי.
5. פעם או פעמיים בסמסטר התלמידים יכנסו ל"בית מלאכה" - סדנאות מרוכזות (כ-15 שעות לסדנה) שבהן יילמדו מיומנויות כתיבה בסגנונות ובסוגות שונים, מיומנויות חקר ועוד. הדגש בבתי המלאכה יהיה התנסות מיידית במיומנות הנלמדת.
6. כל תלמיד ילווה על-ידי חונך/טיוטור שילווה את התפתחותו האינטלקטואלית. מפגשי החונכות ינוצלו גם הם ללמידה - הן של מיומנות או של תוכן והן למידה אישית (למשל מיומנויות ניהוליות).
7. הפרויקטים האישיים שכל תלמיד יבצע לאורך שנות לימודיו במגמה הם כשלעצמם דרך מעולה ללמוד תכנים ומיומנויות מעבר לשיעורים הפורמליים. במשך ביצוע הפרויקט תהליך הלמידה ילווה על-ידי החונך, כשהדגש יהיה על התהליך ולא רק על התוצר.

יב. דרכי הערכה

בתום שלוש שנות למידה של התכנית הייחודית, ייגזר הציון הסופי מתוך ההשתתפות הפעילה של התלמידים ומתוך שקלול ציוני התרגילים להגשה.

- השתתפות פעילה (34% מהציון הסופי) :
בכל אחת מן השנים יינתן לתלמידים ציון "השתתפות פעילה" תוך התייחסות להשתתפות במרחבי הלימוד השונים, כדלקמן:

פירוט מימדי ההשתתפות הפעילה	המשקל באחוזים
ביצוע תרגילי כתיבה בקורס המרכזי (לא להגשה), השתתפות בדיונים בכיתה	24
השתתפות פעילה בבתי המלאכה, כולל הגשת תרגילים (הגשה ללא ציון)	24
השתתפות פעילה בשבועות הרוחביים	15
השתתפות פעילה בסיורים ובהכנה להם	22
תלמידאות כללית	15
סה"כ ציון השתתפות פעילה	100

- תרגילים נושאי ציון (66% מהציון הסופי) :
במהלך השנים יכתבו התלמידים תרגילים נושאי ציון (זאת כאמור לצד תרגילים שייכתבו אך לא יוגשו ותרגילים שיוגשו ויזכו להערכה ללא ציון).
חלק מהתרגילים להגשה עם ציון הם תרגילים אישיים וחלקם תרגילים קבוצתיים, המעודדים למידת עמיתים

וערבות הדדית. בכל תרגיל נעודד הגשת טיוטות, על מנת לעזור לתלמידים לשפר ולדייק את מיומנויות הכתיבה שלהם.

התלמידים יוכלו לבחור את הסוגה והסגנון שבהם הם כותבים את התרגילים להגשה נושאת הציון. החונך האישי של כל תלמיד יעודד אותו להתנסות במגוון רחב של סגנונות, אך לבסוף הבחירה בסגנון, בדיסציפלינה ובסוגה היא לרוב של התלמיד. לצד כל תרגיל התלמידים יתבקשו להגיש "מכתב מלווה" שבו יעמדו על השיקולים שהנחו אותם בכתיבת החיבור, יצביעו על מקומות שבהם הם גאים בכתיבתם או בפעולותיהם ועל מקומות שבהם הם פחות בטוחים והיו רוצים לקבל עזרה ו/או להמשיך להשתכלל. פירוט כל תרגיל והמחווונים מופיע בנספח של תכנית זו.

להלן טבלה מסכמת - אופן שקלול הציון המסכם (השתתפות פעילה ותרגילי הגשה נושאי ציון) בתום שלוש שנים:

המשקל בציון הכולל	תיאור בקצרה	רכיב ההערכה	התימה	
8%	תרגיל מתגלגל שתחילתו ביקור בספרייה גדולה וסופו בהגשת חיבור בפורמט של שאלה + תשובה + שאלה.	קווי מתאר לפרויקט חקר (אישי)	בחירה וחירות	כיתה י'
8%	כתיבת פרשנות או ביקורת על טקסט אחד הקשור לנושאי הקורס אך לא נלמד בו (למשל, תיאטרוס של אפלטון).	כתיבת ביקורת או פרשנות (אישי)	דמות האל	
8%	שאלה משותפת – תשובות מכל תלמיד – איסוף התשובות לכדי חיבור אחד (נאפשר פורמטים מגוונים). בצמוד לתרגיל זה, כל אחד מחברי הקבוצה יגיש מכתב מלווה שבו ישתמש במושגים שנלמדו בטרמיסטר על מנת להבהיר לעצמו את היחסים בקבוצת העבודה והמקום שלו בתוכה.	פרויקט חקר (קבוצתי)	פרט וחברה	
12%	ביצוע תרגילי כתיבה בקורס המרכזי (לא להגשה), השתתפות בדיונים בכיתה, השתתפות פעילה בבתי המלאכה, כולל הגשת תרגילים (הגשה ללא ציון), השתתפות פעילה בשבועות הרוחביים, השתתפות פעילה בסיורים ובהכנה להם, תלמידאות כללית.	השתתפות פעילה לאורך השנה		
8%	חיבור תשובה מורכבת לשאלה: מה פירוש "שמירת טבע" בקונטקסט הישראלי? בחינה של הנושא מהזווית התיאורטית, מהזווית ההיסטורית-פוליטית ויכול ביקורי שטח, להבנת הזווית המעשית.	חיבור על שמירת טבע (אישי)	היחס לטבע	כיתה י"א
8%	חיבור העורך בירור אישי, תיאורטי וביקורתי לשאלת הישראליות והשייכות למדינה: החיבור ידרוש מהתלמיד בירור עצמי כן, התייחסות לקצוות ולגבולות השדה וניסיון לקשר בין תחושות אישיות והיסטוריה אישית/משפחתית לתובנות מופשטות.	חיבור ביקורתי (אישי)	המדינה	
8%	ניסוח קבוצתי של נייר עמדה או קריאה לפעולה ביחס לתופעה או להתרחשות עכשווית במשולש אדם – מדינה – סביבה/טבע.	תרגיל מסכם - כתיבת נייר עמדה (קבוצתי)	היחס לטבע, המדינה	
12%	ביצוע תרגילי כתיבה בקורס המרכזי (לא להגשה), השתתפות בדיונים בכיתה, השתתפות פעילה בבתי המלאכה, כולל הגשת תרגילים (הגשה ללא ציון), השתתפות פעילה בשבועות הרוחביים, השתתפות פעילה בסיורים ובהכנה להם, תלמידאות כללית.	השתתפות פעילה לאורך השנה		
8%	"ובחלומי..." - יצירת מניפסט אישי-אינטלקטואלי.	כתיבת מניפסט (אישי)	אושר	כיתה י"ב
10%	פרויקט קבוצתי שיאצור את תוצרי קבוצת הלומדים לאורך שנות לימודיהם במגמה לכדי אוסף אחד בעל משמעות, הגיון פנימי ומבנה מנומק.	פרויקט אוצרותי (קבוצתי)		
10%	ביצוע תרגילי כתיבה בקורס המרכזי (לא להגשה), השתתפות בדיונים בכיתה, השתתפות פעילה בבתי המלאכה, כולל הגשת תרגילים (הגשה ללא ציון), השתתפות פעילה בשבועות הרוחביים, השתתפות פעילה בסיורים ובהכנה להם, תלמידאות כללית.	השתתפות פעילה לאורך השנה		

יג. מפרט התכנים של קורס הליכה

כיתה י – טרימסטר א

התמה: בחירה וחירות (60 שעות)

שאלות מובילות: עד כמה נתונים שאינם בשליטתנו מגבילים את הבחירות שלנו לגבי דרך החיים? עד כמה אנחנו באמת חופשיים לבחור ועד כמה הבחירות שלנו באמת חופשיות?

טקסט מרכזי: וירג'יניה וולף, אורלנדו: ביוגרפיה. בתרגום ש. פרמינגר (פן, 2007).

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
2	שיעור היכרות ומבוא	התלמידים יתחילו להעלות שאלות ולנסח מטרות אישיות ביחס לנושא הנלמד.	הצגת התמה ומבט-על על הטרימסטר הקרוב	תרגילי כתיבה וחשיבה. קריאת הסילבוס.	
4	דטרמיניזם (ביולוגי, חברתי, דתי), גורל	- התלמידים יבינו את מורכבות המושג "דטרמיניזם" והגישות השונות ביחס לסוגיה. - התלמידים יתחילו לפתח מיומנות קריאה פרשנית. - התלמידים יתחילו לתרגל מיומנויות דיון. - התלמידים יערכו בירור עמדות אישי סביב שאלה ערכית.	- פרק שמיני בשמונה פרקים לרמב"ם, בתרגום מ. שורץ (מכון הרטמן, 2014). - מדרשים על הכבדת לב פרעה ועל "הכל נתון": הכבדת לב פרעה - שמות רבה יא:ו, יג:ג, הכל צפוי והרשות נתונה - אבות ג: טו תומס אקוינס על השגחה ובחירה חופשית - סומה תאולוגיה חלק ראשון שאלה 22 (בתרגום איילת אבן עזרא, בבלוג הסעיף היומי: הסומה התאולוגית לתומס אקוינס בעברית). - ימימה בן מנחם, על הטבעי והחברתי, עיון מ"ח (אפריל, 1999).	קריאה בזוגות, ניסוח שאלות סביב מושג הדטרמיניזם, "הבחירה" ומושגים משיקים. דיון, בירור וניסוח עמדות אישיות.	
6	לבחירות יש מחיר	- התלמידים יתוודעו אל יצירתו של הומרוס. - התלמידים ידעו לקשר בין ספרות קדומה לרעיונות מודרניים.	- ספרים 10-12 באודיסאה, בתרגום י. שבתאי (שוקן, 2014). - ישעיהו ברלין, ארבע מסות על חירות (רשפים, תשל"א).	קריאה אישית מפענחת. תרגילי כתיבה וחשיבה סביב המחירים שנושאת איתם בחירה. הבנית שיחה בין	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		התלמידים יבינו את האחריות שלצד הבחירה.		טקסטים. דיון.	
3	דיסציפלינות במדעי הרוח	התלמידים ילמדו להתמצא בספריה אקדמית. התלמידים יכירו את מאפייניהן הבסיסיים של דיסציפלינות במדעי הרוח. התלמידים יתרגלו ניסוח שאלות בדיסציפלינות שונות.	3 מונוגרפיות שונות בכל אחת מהדיסציפלינות המרכזיות: ספרות, פילוסופיה והיסטוריה. בנוסף: דוגמאות לספרי מחקר מאגפיה השונים של הספרייה.	ביקור בספריית הר הצופים	בית מלאכה: התנסות בשאלת שאלות לפי דיסציפלינות שונות (3 שעות לצד השיעור).
6	קבלה והתנגדות לנורמות ולכללים	התלמידים יכירו בערכן של קריאות מזוויות שונות להבנת טקסט. התלמידים יבינו את הקשר בין מבנה לתוכן בטקסט. התלמידים יגלו את ההבדלים בין התנגדות להימנעות.	• וירג'יניה וולף, אורלנדו: ביוגרפיה. בתרגום ש. פרמינגר (פן, 2007). • הרמן מלוויל, בארטלבי, בתרגום ד. לוי, המעורר 2 (2001).	חלוקה של הטקסט לחלקים שונים. קריאות מגוונות (מקריאה דמומה ועד להמחזה קצרה).	
6	ציפיות של הסביבה ממני וציפיות שלי מעצמי	התלמידים ידעו "לתרגם" ולסכם טקסט באופן גרפי – מרחבי. התלמידים ינסחו דילמה באופן ברור ופורה.	• פטררקה, העליה על הר ונטו, (בתוך: מקורות לתולדות העת החדשה המוקדמת, אוניברסיטת תל אביב, 2004).	ייצוג טקסט בצורה גרפית. דיון. כתיבה אישית בעקבות הטקסט.	
6	בחירות שמגדילות חירות	התלמידים ידעו לחלץ סוגיה מרכזית מתוך טקסט. התלמידים יתוודעו לצורות ספרותיות שונות.	• ג'ון סטיוארט מיל, התועלתיות, בתרגום י. אור (מאגנס, 1984). • הכרות עם אילוצים סגנוניים: OuLiPo, הייקו, סונטה	תרגילי כתיבה וחשיבה סביב אילוצים וחופש. התנסות ראשונית בכתיבה יצירתית מתוכננת.	בית מלאכה: התנסות בכתיבה לפי אילון סגנוני (3 מפגשים בני שעותיים לצד השיעורים)

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
6	תודעה של חירות	- התלמידים יכירו בחשיבות הקונטקסט שבו נכתבה יצירה להבנתה. - התלמידים ידעו לזהות מאפיינים סגנוניים.	ג'ובני פיקו דלה מירנדולה, נאום על כבוד האדם (כרמל, 1990).	קריאה קונטקסטואלית מפענחת. חילוץ מאפיינים סגנוניים. דיון.	
3	שליטה על תאורות ויצר	- התלמידים יכירו את המושג "קאנון". - התלמידים יתרגלו קישור של טקסטים רחוקים אל עולמם.	מקבים ד, בתוך: הספרים החיצוניים בעריכת אברהם כהנא (ירושלים: בית הלל). מעשי השליחים ט, י"ג-כ"ח והאיגרת אל הרומיים.	קריאות שונות. תרגילי כתיבה וחשיבה. דיון.	
6	בחירות טובות מול בחירות אותנטיות	- התלמידים יתרגלו קריאה אמפתית וקריאה ביקורתית. - התלמידים ילמדו לחלץ טיעונים מטקסט ספרותי.	היינריך פון קלייסט, מיכאל קולהאס (בתוך: קולהאס ואחרים: כל הנובלות, בתרגום ר. הכהן. הקיבוץ המאוחד, 2002).	התחלה של קריאה בכיתה והמשך קריאה עצמית. תרגילי כתיבה וחשיבה סביב הבחירות של גיבור הנובלה ועיצוב דמותו. דיון ו"וויכוח".	
3	עיצוב עצמי כאדם	- התלמידים יכירו את המושג "עיצוב העצמי". - התלמידים יכירו בחשיבות עיצוב הסגנון למסר המועבר. - התלמידים יתרגלו קריאה פרשנית.	פרידריך ניטשה, כה אמר זרתוסטרה: ספר לכל אחד ולאף אחד, בתרגום א. המרמן (עם עובד, 2010).	קריאה בקבוצות. ניסיון "לתרגם" את הטקסט לז'אנר או סגנון שונה.	הגשת חיבור: שאלה + תשובה + שאלה (תרגיל מתגלגל שתחילתו ביקור בספריה אקדמית גדולה)
6	קונטקסט היסטורי	- התלמידים יכירו את התופעות והתהליכים המרכזיים בתקופה הנדונה, המקנים הקשר והבנה טובה יותר של הטקסטים הנלמדים. - התלמידים יעמיקו את היכולת לנמק ולבקר	הטקסטים הרלוונטים שנלמדו בטרימסטר ובכלל	שבוע רוחבי על תקופה היסטורית מסוימת בעת העתיקה : המזרח הקדום ויוון או רומא או העולם ההלניסטי (תלת-שכבתי ומתחלף – כך שלאורך שלוש שנות לימוד במגמה כל תלמיד ייחשף	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		טענות, גישות ועמדות על סמך ההקשר ההיסטורי.		לכל התקופות).	
3	אחריות ובגרות	התלמידים יתרגלו למידה בקבוצה. התלמידים יתרגלו ניסוח שאלות פתוחות. התלמידים יסכמו את מה שלמדו בטרימסטר דרך הטקסט הנלמד.	עמנואל קאנט, מהי נאורות? מאמרים פוליטיים, בתרגום י. הירמן-כרמל (רסלינג, 2009).	קריאה בזוגות. ניסוח שאלות פתוחות. דיון וסיכום הטרימסטר.	

התמה: דמות האל (60 שעות)

שאלות מובילות: למה אנשים מחפשים את אלוהים ומה הם מחפשים בו? מהי דמות האל העולה מחיפושיהם? אילו סוגי יחסים מתעצבים בין האלוהות לבני האדם?

טקסטים מרכזיים:

סרן קירקגור, **חיל ורעדה: ליריקה דיאלקטית**, בתרגום א. לוין (מאגנס, תשנ"ג).

מרדכי מרטין בובר, **אני ואתה**, בתרגום א. פלשמן (מוסד ביאליק, 2013).

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
2	שיעור היכרות ומבוא	התלמידים יתחילו להעלות שאלות ולנסח מטרות אישיות ביחס לנושא הנלמד.	הצגת התמה ומבט-על על הטרימסטר הקרוב	תרגילי כתיבה וחשיבה. קריאת הסילבוס.	
4	תפילה ופנייה אישית לאל - ליטורגיקה בדתות שונות	התלמידים יבינו את התפקיד ההשוואה בקריאה ביקורתית ופרשנית. התלמידים יכירו את תפקידם של תפילות ופולחנים בתרבויות ובתקופות שונות.	קובץ תפילות: מהסידור, תהילים (מזמורי נא, סז, קטו, קכד, קמח), מהמיסה, סורת אל-פתיחא וסרטונים של תפילות שונות	לימוד משותף של הטקסטים. ודיון השוואתי.	
6	האל כצדק - התמודדות עם סבל אנושי	התלמידים יכירו את מושג התאודיציה ואת מושג המרטיריום. התלמידים יגלו ויבנו הקשרים בין טקסטים ויסיקו מסקנות פרשניות.	"המרטיריום של פרפטואה ופליקטס" בתוך א. קלינברג רגל החזיר של האח ג'ינפרו (זמורה ביתן, תש"ס). - חלקים מספר איוב	קריאה מונחית. תרגילי כתיבה וחשיבה סביב סבל וצדק אלוהי. קריאה אינטרטקסטואלית.	בית מלאכה: כתיבת ביקורת (3) מפגשים בני שעתיים לצד השיעורים)
6	אקרסיה [חולשת הרצון] - האל כמחזק	התלמידים יכירו את יסודות התאולוגיה הנוצרית. התלמידים ילמדו כיצד תפיסות תאולוגיות על דמות האל מתעצבות	- פאולוס - האיגרת אל הרומים (אם לא נלמד בטרימסטר הקודם). - אוגוסטינוס, וידויים (ידיעות אחרונות, 2003). - רנה דקארט, הגיונות מטפיזיים, השגות ותשובות,	איתור המושג בטקסטים השונים. חידודו והמשגתו באמצעות קריאה בזוגות מתחלפים ותרגילי כתיבה.	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		לפי שאלות אנושיות.	בתרגום י. אור, א. טיר-אפלרויט וא. יקרה (מאגנס, 2015).		
6	האל כמזור לבדידות קיומית? תחושת הנטישה	- התלמידים יבינו את מושג הדיאלוג במחשבה הדתית. - התלמידים יפתחו קריאה אמפתית. - התלמידים יתנסו בכניסה לדיאלוג עם טקסט.	- מרדכי מרטין בובר, אני ואתה, בתרגום א. פלשמן (מוסד ביאליק, 2013). - שרה סבירי, הסופים: אנתולוגיה (אוניברסיטת תל-אביב, 2008).	קריאה אישית פרשנית. יצירת דיאלוג עם הטקסטים דרך תרגילי כתיבה וחשיבה. בירור ופיתוח תפיסה אישית סביב המהות של דיאלוג.	
6	האל כמעניק משמעות בעולם חסר משמעות	התלמידים יזהו את השאלות הרלוונטיות להם ולעולם מתוך הטקסטים.	- סרן קירקגור, חיל ורעדה: ליריקה דיאלקטית, בתרגום א. לויין (מאגנס, תשנ"ג). - פרידריך ניטשה - מות האלוהים (בתוך המדע העליון, בתרגום י. אלדד, שוקן, תשכ"ט).	קריאה אישית מונחית. תרגילי כתיבה – מהאישי לכללי ובחזרה.	בית מלאכה: כתיבת פרשנות (3) מפגשים בני שתיים לצד השיעורים
3	האל והקהילה - האמונה באל כגורם מלכד	התלמידים יתוודעו לראשית כתיבתה של היסטוריה של המיתוס.	ג'מבטיסטה ויקו, המדע החדש, בתרגום א. רטהאוז (שלם, 2005).	הרצאת אורח. קריאה מונחית סביב מושג המיתוס של ויקו.	
3	אתרים קדושים	התלמידים יכירו את המונח "מקום קדוש". התלמידים יכירו את הערך הייחודי של כל אתר בשביל בני דתות שונות. התלמידים יכירו ויכבדו אמונות ותפיסות שונות על אודות אותו מושג. התלמידים יתוודעו למורכבות המרקם הדתי-עירוני הירושלמי.		סיוור מקיף בירושלים באתרים מרכזיים של שלוש הדתות: יהדות, נצרות, אסלאם	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
6	הענקת משמעות לבריאה	- התלמידים יבינו את מושג המיתוס ואת תכניו של המיתוס היווני הקדום. - התלמידים ידעו לזהות הדהודים של המיתוס הקדום בתרבות פופולרית.	הסיודוס תאוגוניה, בתרגום ש. שפאן (מוסד ביאליק, תשט"ז).	קריאה פרשנית בקבוצות. קישור בין יצירות שהתלמידים מכירים לבין המיתוס הקדום. כתיבה יצירתית.	
6	צידוק מקום האדם בעולם	התלמידים יגלו תהליכים ומטרות של כתיבה פרשנית.	- בראשית א-ג + פרשנויות: בראשית רבא פילון "על בריאת העולם" מתוך כתבים כרך שני, (מוסד ביאליק, 2015). - ספר היובלים, בתרגום כ. ורמן (יד יצחק בן צבי, 2015).	קריאה פרשנית בזוגות. השוואה בין טקסטים.	
3	האל כיוצר הסדר	- התלמידים יפתחו כלים להתמודד עם טקסט מורכב. - התלמידים יבינו את מושג האל של שפינוזה.	ברוך שפינוזה, אתיקה, בתרגום י. יובל (הקיבוץ המאוחד, 2003).	קריאה עצמית מונחית. הרצאת אורח.	הגשת תרגיל (לאחר הגשת טיוטות) - כתיבה פרשנית/ביקורתית
6	קונטקסט היסטורי	- התלמידים יכירו את התופעות והתהליכים המרכזיים בתקופה הנדונה, המקנים הקשר והבנה טובה יותר של הטקסטים הנלמדים. - התלמידים יעמיקו את היכולת לנמק ולבקר טענות, גישות ועמדות על סמך ההקשר ההיסטורי.	הטקסטים הרלוונטים שנלמדו בטרימסטר ובכלל	שבוע רוחבי על תקופה היסטורית מסוימת בימי הביניים: ראשיתה של אירופה או מסעי הצלב או שלהי ימי הביניים (תלת-שכבתי ומתחלף – כך שלאורך שלוש שנות לימוד במגמה כל תלמיד ייחשף לכל התקופות).	
3	פניות לאל בתרבות הפופולארית של ימינו	התלמידים ידע לעמוד על הרלוונטיות של השאלות שנדונו בקורס לפענוח תופעות תרבותיות	פרקים מסדרות וסרטים כגון: לשבור את הגלים, פליבאג, הכומר, בריאן כוכב עליון	כתיבה רפלקטיבית. שיתוף ובידור בשיח עמיתים.	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		עכשוויות. התלמידים ינסחו תהייה או עמדה אישית למול השאלות והמבע האקטואלי שלהן.			

התמה: פרט וקבוצה (60 שעות)

שאלות מובילות: באילו אופנים יש לפרט זהות נבדלת מזהות החברתית שלו? מהם יחסי הגומלין בין המרכיבים החברתיים בזהות לבין המרכיבים האותנטיים או האישיים?

טקסט מרכזי: טא-נהסי קואטס, **בין העולם וביני**, בתרגום ז. אלמקייס, הקיבוץ המאוחד, 2018. אן: דידיה אריבון, **שיבה לריימס**, בתרגום מ. בן-נפתלי (עם עובד, 2019).

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
2	שיעור היכרות ומבוא	התלמידים יתחילו להעלות שאלות ולנסח מטרות אישיות ביחס לנושא הנלמד.	הצגת התמה ומבט-על על הטרימסטר הקרוב	תרגילי כתיבה וחשיבה. קריאת הסילבוס.	
4	מושג "האני"	התלמידים ידעו לנסח שאלות העוסקות בסוגים שונים של "אני" ולהמשיג אותם.	- דונלד ו' ויניקוט, העצמי הכוזב. בתוך: עצמי אמיתי עצמי כוזב, בתרגום א. אראל ואח' (עם עובד, 2009). - צ'רלס טיילור, מועקת המודרניות, בתרגום פ. זייץ (שלם, 2011).	קריאה צמודה וביקורתית בטקסטים. תרגילי כתיבה וחשיבה. המשגות באמצעות דיון.	בית מלאכה - קונבנציות סגנוניות, חלק א': התנסות בכתיבת קורות חיים של דמות, קונבנציות. (4 שעות לצד השיעור)
3	מתחים בזהות העצמית	התלמידים ידעו לנסח רכיבים ומתחים הבונים זהות ולזהות בהם את עצמם.	- ז'קלין כהנוב, בין שני עולמות: מסות ופרקי התבוננות (כתר, 2005). - שיר של קבוצת ערס פואטיקה	תרגילי כתיבה וחשיבה סביב השירים. קריאה יצירתית, פרשנית וביקורתית בשירה.	
6	אני כתוצר תרבותי? אני יוצר תרבות?	התלמידים ידעו לזהות את רכיבי הכתיבה האקדמית ולבקר תיזות וטיעונים בנקודות מבט דיסציפלינריות שונות.	קליפורד גירץ, פרשנות של תרבויות, בתרגום י. מייזלר (כתר, 2005).	קריאה ביקורתית במקור עיוני באמצעות כתיבה פרשנית ושיח טיעוני.	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
6	שפה - ייצור משמעות ונורמות לשוניות	- התלמידים יעמדו על קשרי הגומלין בין שפה למשמעות. - התלמידים יבינו את משמעותה ותפקידה של השפה בתרבויות ודתות שונות. - התלמידים יכירו את עיקרי הגותו של ויטגנשטיין ביחס לקשר האמור.	- לודוויג ויטגנשטיין, טיעון השפה הפרטית, בתוך: חקירות פילוסופיות, בתרגום ע. אולמן-מרגלית (מאגנס, 1995). - בראשית י"א 9-1 (מגדל בבל), מעשי השליחים ב 13-1. - מסות על תרגום, למשל: Robert Alter, The art of Bible translation (Princeton, 2019). "על מצבו של התרגום העברי: משאל מתרגמים". מאזניים נ"ו (מאי, 1983).	הקניית כלים להתמודד עם טקסט פילוסופי מורכב באמצעות קריאה מונחית צמודה. קריאה פרשנית במקורות. תרגיל קצר ביצירת תרגום או השוואת תרגומים.	
3	דמויות מופת פורצות דרך - ממשיכות או מחליפות?	התלמידים יכירו תפיסות שונות ביחס למקום האישיות בתהליכי המשכיות ושינוי ותפקידן של "דמויות מופת" ויגבשו עמדה אישית מנומקת.	הבשורה על פי מתי, פרקים א-ו.	קריאה פרשנית בטקסט. בירור עמדות ביחס לשאלות מרכזיות באמצעות תרגילי כתיבה.	
3	מורדים ומתבודדים	- התלמידים יעמדו על השונה והדומה בין המורד למתבודד. - התלמידים יוכלו להגדיר ולהעריך את מקומם ותפקידם של "מורדים" בחברה.	סוקרטס, אפולוגיה. בתוך: חייו ומותו של סוקרטס, בתרגום ש. בוזגלו (משכל, 2001).	קריאה מונחית ופרשנית בטקסט. תרגילי כתיבה וחשיבה סביב סוגיות המורד והמתבודד. חיבור לסוגיות היסטוריות ואקטואליות באמצעות דיון מובנה.	
6	מרכז ושוליים - תרבות שוליים, תת-חברות	התלמידים ידעו ליישם, להשוות ולמקד את ההבחנה בין יחידים מורדים ומתבודדים לקבוצות מורדות ופורשות.	- מגילת הסרכים: ממגילות מדבר יהודה (מוסד ביאליק, תשכ"ה). - ג'יימס בולדווין, זר בכפר, בתרגום ר. ג'קסון (נהר, 2006).	קריאה צמודה ומונחית בטקסט. תרגילי כתיבה סביב אסטרטגיית השוואה והסקת מסקנות.	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
6	קיבוצים וקומונות	התלמידים ידעו לנתח ממצאים באמצעות מושגים ותמות שנלמדו. התלמידים יקשרו שאלות וסוגיות נלמדות להיבטים אקטואליים.		סיור: ביקור ושיחה עם חברי קומונות, קיבוצים עירוניים, קבוצות שיוצרות ביחד או קיבוצים שמפריטים את עצמם. לקראת הסיור יילמדו כלים בסיסיים בעריכת תצפית ובניית ראיון.	
6	כוח (ופוסט קולוניאליזם)	התלמידים יבינו את מושגי הכוח והזהות של היחיד והחברה כפי שהם מעוצבים על ידי תרבות והיסטוריה ויעמדו על תהליכים ויחסי גומלין הבונים ומשנים אותם.	• טא-נהסי קואטס, בין העולם וביני, בתרגום ז. אלמקייס, הקיבוץ המאוחד, 2018. • אמנות - כגון זו של קהינדה ווילי (Kehinde Wiley)	קריאה והתבוננות פרשנית וביקורתית בטקסטים מסוגים שונים באמצעות תרגילי כתיבה וחשיבה. כתיבה אישית המבוססת על מבט אינטרטקסטואלי.	בית מלאכה - קונבנציות סגנוניות, חלק ב': כתיבה אקדמית - קונבנציות התנסות בכתיבה יצירתית דרך כתיבה קונבנציונאלית (6 שעות לצד השיעור)
6	מי מספר את ההיסטוריה?	התלמידים יכירו גישות היסטוריוגרפיות שונות ויפתחו מיומנות לביקורת היסטוריוגרפית.	• ולטר בנימין, תזות על מושג ההיסטוריה, בתוך: מבחר כתבים, כרך ב', בתרגום ד. זינגר (הקיבוץ המאוחד, 1996). • מיקרו-היסטוריה כגון: גליקל: זיכרונות 1719-1691, בתרגום ח. טורניאנסקי (מרכז זלמן שזר, 2006).	זיהוי, השוואה וניסוח של גישות היסטוריוגרפיות שונות. דיון בכוחם של יחידים וקבוצות לעצב את העבר.	
6	קונטקסט היסטורי	התלמידים יכירו את התופעות והתהליכים המרכזיים בתקופה הנדונה, המקנים הקשר והבנה טובה יותר של הטקסטים הנלמדים. התלמידים יעמיקו	הטקסטים הרלוונטים שנלמדו בטרימסטר ובכלל	שבוע רוחבי על תקופה היסטורית מסוימת בעת החדשה: תרבות הרנסנס או עידן הנאורות או מפנה המאה ה-19 (תלת-שכבתי ומתחלף – כך שלאורך שלוש שנות לימוד במגמה כל תלמיד ייחשף לכל התקופות).	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		את היכולת לנמק ולבקר טענות, גישות ועמדות על סמך ההקשר ההיסטורי.			
3	אוטוביוגרפיה - לספר את עצמי	התלמידים ישכללו את יכולתם לאפיין סגנון. התלמידים יעריכו ויסננו את הפרטים שנכנסים לכתיבתם האישית והפומבית לאור דוגמאות. התלמידים יגלו אופנים לספר את עצמם בכתב.	אוטוביוגרפיה - לספר את עצמי - אוסף של 10 פריטים אוטוביוגרפיים קצרים (כמו מירי בן שמחון, נערה מן הקטמונים, פרק מספרו של עודד מנדה לוי "אני זוכר" או מספרו של חיים וייס "ספרים מחוקים") ודרכם לראות - איך מספרים את העצמי?	קריאה אישית ולמידת עמיתים. שימת לב למאפייני סגנון בכתיבה אוטוביוגרפית. כתיבה אישית רפלקטיבית ופומבית.	הגשת הפרויקט הקבוצתי

התמה: היחס לטבע (90 שעות)

שאלות מובילות: ננסה לעמוד על הפרדוקס ביחס של האדם לטבע: האם התרבות איננה אלא "היפוך" הטבעי, "התגברות" על הטבע או התנגדות לו? או שהאדם בני האדם, על תרבותם, הם חלק מהטבע? כמו כן נשאל - איך מבינים את הטבע ואת המושג "טבע"?

טקסטים מרכזיים:

ויליאם שקספיר, **הסערה**, בתרגום א. עוז (ספריית הפועלים, 1987).

אולגה טוקרצ'וק, **על עצמות המתים**, בתרגום מ. בורנשטיין (אחוזות בית, 2021). אן: תמר וייס גבאי, **החזאית: נובלה בשלושה חלקים** (לוקוס, 2022). אן: אקירה יושימורה, **ספינות טרופות**, בתרגום ע. קופר (שוקן, 2002).

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
2	שיעור היכרות ומבוא	התלמידים יתחילו להעלות שאלות ולנסח מטרות אישיות ביחס לנושא הנלמד.	הצגת התמה ומבט-על על הסמסטר הקרוב	תרגילי כתיבה וחשיבה. קריאת הסילבוס.	
4	מהו הטבע - הטבע כמהות	התלמידים ילמדו על הספרות הרומית הקלאסית. התלמידים יכירו אמצעי ביטוי ליריים.	- לוקרציוס, על טבע היקום, בתרגום ש. דיקמן (מוסד ביאליק, תשכ"ב). - שירה עכשווית - למשל מרי אוליבר "אוזי הבר".	קריאה מפענחת בזוגות וקריאה משווה בקבוצות. איתור הקונטקסט התרבותי.	בית מלאכה: סדנת כתיבה יצירתית: כתיבת תסריט, מחזה, שירה - לפי הכיוון של הפרויקטים האישיים והעדפות התלמידים (6 שעות לצד השיעור)
6	המלאכותי לעומת הטבעי	התלמידים יתנסו בניסוח הגדרה מטקסט אחד ובחינת תקפותה על טקסט אחר.	- אריסטו, פיזיקה א-ב, בתרגום י. לנדא (מאגנס, 2005). - אריסטו, פואטיקה, בתרגום י. רינן (מאגנס, 2003). - מאיר שלו, גינת בר (עם עובד, 2017).	קריאה בחברותות תוך בירור מושגים "טבע" ו"מלאכה" ו"טבעי" ו"מלאכותי". דיון באשר להבחנה בין המושגים.	
6	חיקוי הטבע	התלמידים יתרגלו שאילת שאלות שמקדמות למידה והבנה. התלמידים יכירו את	- איורים בוטניים - פרקים בתיאוריה של אמנות הרנסאנס והבארוק: מבוחר טקסטים מכתבי ליאון באטיסטה אלברטי, ליאונרדו דא וינצ'י,	קריאה והתבוננות אישית ומונחית. שאלת שאלות סביב הטקסטים שמקדמת את ההבנה – האם וכיצד	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		הכלים הבסיסיים בניתוח יצירת אמנות. התלמידים יכירו ויעמיתו גישות שונות באשר לסוגיה הנדונה.	אלברכט דירר וג'ובאן פייטרו בלורי (מאגנס, 1989). • אנרי מאטיס, רשימות של צייר, בתרגום נ. ברוך (הקיבוץ המאוחד, 2013).	אמנות יכולה (או צריכה) לחקות את הטבע. איתור יצירת אמנות שיש בה חיקוי טבע וניתוחה לאור הטקסטים.	
6	מוסר וטבע - הולכים ביחד? האם הטבע ראוי ליחס מוסרי?	התלמידים ילמדו לנסח את עמדתם ועמדות נגדיות. התלמידים יתרגלו דיון סביב שאלות מוסריות.	• Cora Diamond, Eating Meat and Eating People, Philosophy, Vol. 53, No. 206 (Oct., 1978). בתרגום גדי פרודובסקי ותלמידי פילוסופיה • אולגה טוקרצ'וק, על עצמות המתים, בתרגום מ. בורנשטיין (אחוזה בית, 2021). • ג'. מ. קוטזי, אליזבת קוסטלו, בתרגום א. יבין (עם עובד, 2005).	קריאה מעמדת. שיח טיעוני סביב סוגיה ערכית.	בית מלאכה: חיפוש מידע, הערכתו ואיסופו לפי שאלת מחקר - ביקור נוסף בספרייה גדולה עם מדף פתוח (4 שעות לצד השיעור).
6	מושג "שמירת טבע"	התלמידים יגלו כיצד מושגים תיאורטיים באים לידי ביטוי בעולם המעשה. התלמידים יתרגלו לקחת אחריות על תכנון הפעילות.		סיור בשמורת טבע לבחירת התלמידים. התלמידים יכינו את הסיור מראש, כולל רקע היסטורי-פוליטי על אודות השמורה.	
6	האם מוסר הוא טבעי?	התלמידים יתרגלו שליפה של מושגים ורעיונות מטקסט ספרותי. התלמידים יתרגלו כתיבה יצירתית-דיאלוגית.	• אקירה יושימורה, ספינות טרופות, בתרגום ע. קופר (שוקן, 2002).	קריאה אישית מונחית. כתיבה יצירתית בעקבות טקסט.	הגשת תרגיל על שמירת טבע: מה פירושה של "שמירת טבע" בקונטקסט הישראלי?
6	הטבע כחוויה/כהבנה דתית	התלמידים יתרגלו אמפתיה לנקודות מבט שונות.	• תהילים ק"ד • ג'.א. בייקר, הבז, בתרגום ע. וולקשטיין (כרמל, 2017). • דרור בורשטיין, לטובת הציפורים (ידיעות	קריאה בקבוצות באופנים שונים. תרגילי כתיבה וחשיבה סביב היצירות וסביב	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
			אחרונות, 2019).	אלמנטים מהטבע.	
6	פרשנות של הטבע	- התלמידים ידעו להעביר מושגים משדה אחד לשדה אחר. - התלמידים יגלו את היתרונות והחסרונות שבהסתמך מושגים בין שדות שונים.	- צ'ארלס דארווין, מוצא המינים, בתרגום ש. אלדר (מוסד ביאליק, תש"ך). - צ'ארלס דארווין, אוטוביוגרפיה, בתרגום י. מנשנפרוינד (רסלינג, 2008). - פרימו לוי, מקצועות של אחרים, בתרגום י. פיין (הקיבוץ המאוחד, 2021).	קריאה מפענחת בקבוצות. למידת עמיתים. חשיפת "הכלים הפרשניים" שניתן להפעיל על הטבע.	
6	ספר הטבע וספר הספרים אל המהפכה המדעית	- התלמידים ילמדו על המהפכה המדעית. - התלמידים יתרגלו פענוח של טקסט בעזרת ידע קודם.	גלילאו גליליי, איגרת לכריסטינה די לורנה, בתרגום תרגום ר. מירן וא. ארואטי (נהר, 2022).	קריאה אישית מונחית. הרצאה קצרה על אודות המהפכה המדעית. בחינת הכלים הפרשניים מהשיעורים הקודמים על האיגרת.	
3	רומנטיקה - היחיד מול הטבע	- התלמידים ילמדו את מושג הרומנטיקה. - התלמידים יתנסו בכתיבה של מסה.	ניטשה, כה אמר זרתוסטרה (ביקור חוזר)	קריאה פרשנית בקבוצות. קריאה קונטקסטואלית-תרבותית. התנסות בכתיבה מסאית.	
3	ניכור מהטבע	- התלמידים יפתחו את יכולתיהם ליצור קשרים בין טקסטים ורעיונות. - התלמידים יציבו את עצמם כבני שיח עם ולמול הטקסטים.	תמר וייס גבאי, החזאית: נובלה בשלושה חלקים (לוקס, 2022).	קריאה אישית מבררת עמדות. העמדת הטקסט לנגד טקסט נבחר אחר שנלמד הסמסטר. יצירת דיאלוג בין הטקסטים.	
6	קונטקסט היסטורי	התלמידים יכירו את התופעות וההתליכים המרכזיים בתקופה הנדונה, המקנים הקשר והבנה טובה יותר של	הטקסטים הרלוונטים שנלמדו בסמסטר ובכלל	שבוע רוחבי על תקופה היסטורית מסוימת בעת העתיקה: המזרח הקדום ויוון או רומא או העולם ההלניסטי (תלת-שכבתי ומתחלף – כך שלאורך	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		הטקסטים הנלמדים. התלמידים יעמיקו את היכולת לנמק ולבקר טענות, גישות ועמדות על סמך ההקשר ההיסטורי.		שלוש שנות לימוד במגמה כל תלמיד ייחשף לכל התקופות).	
6	שירת טבע	התלמידים יתנסו בכתיבה יצירתית. התלמידים יתרגלו ניתוח ספרותי ורעיוני של טקסט.	- וולט ויטמן, עלי עשב, בתרגום ש. הלקין (ספריית הפועלים, 1984). - היינריך היינה, מבחר שירים ומכתבים, בתרגום ש. טנאי (רשפים, 1990).	כתיבת שיר טבע. בחינת מבעים פואטיים בשירים שונים. חילוץ רעיונות מטקסט פואטי.	
6	סיפור "טבעי"? - סרטי טבע וספרי ילדים	התלמידים יתרגלו השוואה בין טקסטים אודיו-ויזואליים. התלמידים ילמדו על "ביות הטבע" בקונטקסטים שונים.	אוסף קצר של סרטי נשיונל ג'אוגרפיק סרט דיסני, למשל ספר הג'ונגל.	צפייה במגוון סגנונות של סרטי טבע, השוואה ביניהם ודיון ביקורתי.	בית מלאכה: סדנת הפקת תכנים דיגיטליים - לפי צרכי התלמידים (שלושה מפגשים בני שיעורים לצד השיעורים).
6	אילוף וביות	התלמידים יתוודעו ליצירתו של שיקספיר. התלמידים ילמדו להעניק פרשנות טקסט דרך המחזות.	ויליאם שיקספיר, הסערה, בתרגום א. עוז (ספריית הפועלים, 1987).	קריאה בקבוצה. המחזה של חלקים שונים על מנת לחדד רעיונות שהתלמידים איתרו בטקסט.	
3	מגפות ותרבות	התלמידים יעמיקו את תפיסתם באשר לקשר שבין טקסט לקונטקסט ובין מבנה ותוכן.	ג'ובני בוקצ'ו, דקאמרון (כרמל, 2000).	קריאה בזוגות. לימוד עצמי – חשיפת הקונטקסט ההיסטורי-תרבותי של היצירה. חלוקת הטקסט לחלקים ולמידת עמיתים.	
3	תופעות של אקטיביזם סביבתי - מה הן מנסות לעשות, והאם הן	התלמידים יתרגלו יצירת הקשרים בין טקסטים, מושגים ותקופות שונות. התלמידים יתנסו	הנאום של גרטה טונברג בהפגנה מחוץ לוועידות האקלים COP26 בגלזגו, 5 בנובמבר, 2021.	יצירת קישורים בין הטקסט למושגים שנלמדו הסמסטר. דיון ביקורתי בתופעות פוליטיות וחברתיות	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
	מצליחות?	בכתיבת נאום.		עכשוויות. כתיבה רפלקטיבית וכתובת נאום לסיכום הקורס.	

התמה: המדינה (90 שעות)

שאלות מובילות: האם ניתן להגיע להסכמה על הטוב המשותף? למה קשה כל כך ליישם אידאות (אידיאלים, תפיסות) מבוססות של החברה הטובה או הטוב המשותף?

טקסטים מרכזיים:

ויליאם גולדינג, בעל זכוב, בתרגום א. צוקרמן (עם עובד, תשע"א).

ג'ון סטיוארט מיל, **על החירות**, בתרגום ע. קובר (ספרי עליית-הגג, 2006). אן: ז'אן ז'אק רוסו, **האמנה החברתית**, בתרגום ע. בסוק (רסלינג, 2006).

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
2	שיעור היכרות ומבוא	התלמידים יתחילו להעלות שאלות ולנסח מטרות אישיות ביחס לנושא הנלמד.	הצגת התמה ומבט-על על הסמסטר הקרוב	תרגילי כתיבה וחשיבה. קריאת הסילבוס.	
4	"למה מי אתם שתגידו לנו מה לעשות?" הלגיטימציה של המדינה	התלמידים ילמדו לזהות מהלך טיעוני. התלמידים יבינו את יחסי הגומלין שמציג הטקסט בין היחיד למדינה. התלמידים יזהו קשרים בין הטקסט הנלמד לחייהם הפרטיים.	אפלטון, קריטון, כרך א' לכתבי אפלטון בתרגום י. ליבס, שוקן, תשנ"ח.	קריאה מומחזת בקבוצה. כתיבה אישית על אודות תחושת השייכות למדינה. דיון.	
6	המיתוס האטיולוגי - "וככה נולדה המדינה..."	התלמידים יזהו את מיתוס כינון המדינה לפי הובס. התלמידים ישוו בין שני טקסטים נלמדים בשיעורים שונים. התלמידים יפתחו דרכי חשיבה על הקשרים בינם לבין הטקסטים ובינם לבין מושג המדינה.	תומס הובס, לויתן, בתרגום א. אמיר (שלם 2009).	קריאה אישית מונחית. הדגשת נושאים מרכזיים בטקסט. קריאה משווה למול הטקסט הקודם. כתיבה אישית אינטרסקסטואלית.	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
6	חיים בבטן הלוויתן - החיים כחלק ממנגנוני המדינה דיון בדיס토피ה ואוטופיה	- התלמידים יזהו את התנאים המאפשרים אוטופיות שונות. - התלמידים ישימו לב לקו הדק המפריד בין אוטופיה לדיס토피ה.	- תומס מור, אוטופיה, בתרגום א. אבן-עזרא (רסלינג, 2008). - דיסטופיה כגון: אלדוס האקסלי, עולם חדש, מופלא, בתרגום מ. ויזלטיר (זמורה-ביתן, 1985). - ישי שריד, השלישי (עם עובד, 2015).	קריאה מונחית ביקורתית תוך חשיפת הנחות היסוד של הטקסטים הנלמדים. דיון.	
6	הגבלת הלוויתן - על החירות	- התלמידים יישמו את מושג החירות כפי שנלמד בתקופה קודמת על הטקסט הנלמד כעת. - התלמידים יבחנו את מושג החירות כפי שבא לידי ביטוי אצל מיל לאור הספרות שנלמדה בשיעור הקודם.	ג'ון סטיוארט מיל, על החירות, בתרגום ע. קובר (ספרי עליית-הגג, 2006).	תרגילי כתיבה וחשיבה המייצרים קשרים אינטרטקסטואליים. ניסוי מחשבתי הבוחן את מושג החירות הפוליטית והאישית.	
3	האם ניתן להשתלט על הלוויתן?	התלמידים יקשרו בין הטקסט לקונטקסט ההיסטורי ובין הטקסט להשתמעויותיו האקטואליות.	ניקולו מקיאוולי, הנסיך (דביר ושלם, 2003).	הרצאה: מבוא היסטורי קצר. קריאה בזוגות תוך בחינת המושג "המידה הטובה" והתפתחותו בטקסט. דיון פוליטי על תפקיד ומגבלות השליט.	
6	קונטקסט היסטורי	- התלמידים יכירו את התופעות וההתליכים המרכזיים בתקופה הנדונה, המקנים הקשר והבנה טובה יותר של הטקסטים הנלמדים. - התלמידים יעמיקו את היכולת לנמק ולבקר טענות, גישות ועמדות על סמך ההקשר ההיסטורי.	הטקסטים הרלוונטים שנלמדו בסמסטר ובכלל	שבוע רוחבי על תקופה היסטורית מסוימת בימי הביניים : ראשיתה של אירופה או מסעי הצלב או שלהי ימי הביניים (תלת-שכבתי ומתחלף – כך שלאורך שלוש שנות לימוד במגמה כל תלמיד ייחשף לכל התקופות).	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
6	האם יש סידור חברתי שעליו כולנו מסכימים? מקסימום ומינימום הסכמה	התלמידים יבינו את מרכזיותו של המושג "אמנה חברתית" בטקסט הנלמד. התלמידים יבחנו את המושג לאור טקסטים שנלמדו והמציאות הפוליטית.	- ז'אן ז'אק רוסו, האמנה החברתית, בתרגום ע. בסוק (רסלינג, 2006). - ברוך שפינוזה, מאמר תיאולוגי-מדיני, בתרגום ח. וירשובסקי (מאגנס, 2003).	קריאה אישית מפענחת. למידת עמיתים על המונח "אמנה חברתית" בהקשרים שונים.	
6	המדינה - תוצר טבעי או דבר מומצא? הביקורת המרקסיסטית על המיתוס האטיולוגי	התלמידים יזהו את הביקורת בטקסט בנוגע למיתוס כינון המדינה ומושג האמנה החברתית. התלמידים ישכללו את יכולתם לזהות מהלך טיעוני.	קארל מארכס, הקפיטל (ספרית פועלים, 2011).	קריאה מפענחת בזוגות. ניתוח המהלך הרעיוני בטקסט. סימון נקודות המחלוקת בין הטקסט לנלמד עד כה.	הגשת תרגיל שייכות
6	"כל המנגנון הזה גדול עלי" - שותפות בחברה האזרחית	התלמידים יכירו את מושג "החברה האזרחית". התלמידים יערכו בירור ערכי חוזר על הזיקות בינם לבין המדינה ובינם לבין ארגונים אזרחיים.	אלקסיס דה-טוקוויל, הדמוקרטיה באמריקה, בתרגום א. אמיר (שלם, 2008).	קריאה אישית מונחית לבירור המושג "חברה אזרחית" והשותפות בה. מציאת דוגמאות מחיי התלמידים והבנתן לאור הטקסט.	
3		התלמידים ידעו לנתח ממצאים וחוויות באמצעות מושגים ותמות שנלמדו. התלמידים יקשרו שאלות וסוגיות נלמדות להיבטים אקטואליים.		סיור והיכרות עם ארגונים חברתיים וסביבתיים ירושלמיים (למשל מוסללה): שמיעת הרצאות, קיום ראיונות והשתתפות בפעילות.	בית מלאכה: סדנת אקטיביזם חברתי והתנסות במישור המקומי (כהמשך של הסיור, 2 מפגשים בני שלוש שעות ושעתיים <u>לצד השיעורים</u>).
3	הוויכוח בין טוקוויל למרקס בפריזמה הישראלית	התלמידים יערכו בירור עמדות לצורך יצירת דיאלוג.	מי משרת את הרב-תרבותיות? יוסי יונה ויהודה שנהב, "המצב הרב-תרבותי", תיאוריה וביקורת 17 (2000).	למידת עמיתים – כל קבוצה תלמד ותציג צד אחד בוויכוח.	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		התלמידים ילמדו לראות דברים מנקודות מבט שונות.	דני גוטוויין, "זהות נגד מעמד: רב-תרבותיות כאידיאולוגיה ניאו-ליברלית", תיאוריה וביקורת 19 (2001).	החלפת נקודות המבט ובחינה מחודשת של הנקודות שבמחלוקת.	
6	ניכור מההגמוניה - ניתוח של מבנה הכוח	- התלמידים ישכללו את הקריאה הביקורתית שלהם. - התלמידים ילמדו שלא לקחת משמעות של מושג כמובנת מאליה.	- אנטוניו גראמשי, על ההגמוניה - מתוך מחברות הכלא, תרגום מאיטלקית אלון אלטרס, הוצאת רסלינג, 2003. - פאולו פריירה, פדגוגיה של המדוכאים, בתרגום נ. זוסמן (פרדס, 2022).	קריאה ביקורתית בזוגות. בירור מושגי: הגדרת המושג "הגמוניה" לפי הטקסט. ביקורת על ההבנה הרווחת של המושג לאור הבירור המושגי.	
3	פקידות - בין כפיפות לפעולה	- התלמידים יתוודעו ליצירה של קפקא. - התלמידים יעריכו את הקשר בין סגנון לתוכן ביצירה.	פרנץ קפקא, במושבת עונשין, בתוך: רופא כפרי, בתרגום א. המרמן (עם עובד, תש"ס).	קריאה משותפת. הערכת הסגנון הסיפורי של קפקא. עמידה על נקודות חוסר הנוחות בסיפור על מנת להבין מחדש את המושגים שנלמדו עד כה.	
6	סאטירה על המנגנון ומנגנון כתיבת הסאטירה	- התלמידים ינסחו מאפיינים ועקרונות של סוגת הסאטירה. - התלמידים ינסו בכתיבה לפי אותם עקרונות.	אפרים קישון סאטירות עכשוויות	קריאה מומחזת וצפייה בסרטונים. ניסיון להציץ אל מאחורי הקלעים של הכתיבה הסטירית באמצעות ניתוח. כתיבה יצירתית – פוליטית.	
3	"מתי כבר מורדים?" מתי מותר, מתי צריך ומתי חובה למרוד במדינה?	- התלמידים יתוודעו אל המהפכה האמריקנית. - התלמידים ישכללו את יכולת האבחנה שלהם בקריאת טקסט היסטורי.	תומאס פיין, שכל ישר, הוצאת שלם תשס"ז.	קריאה אישית מונחית. הרצאה קצרה על הקונטקסט ההיסטורי של המהפכה האמריקנית. הפרדה בין הקונטקסט לבין הרעיונות העל-זמניים.	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
3	האופציה האנרכיסטית	התלמידים יכירו את גווני המושג "אנרכיזם". התלמידים יבחינו בהנחות מוקדמות. התלמידים ידעו לקשר בין טקסט לבין הסביבה בה נכתב ובה נקרא.	אמה גולדמן וחלקים נוספים מהקובץ "אנרכיזם" שערך אברהם יסעור (רסלינג, 2008).	קריאה בזוגות של אופציות אנרכיסטיות שונות. הבנת התנאים וההנחות המוקדמות בכל טקסט. למידת עמיתים.	
6	קונטקסט היסטורי	התלמידים יכירו את התופעות והתהליכים המרכזיים בתקופה הנדונה, המקנים הקשר והבנה טובה יותר של הטקסטים הנלמדים. התלמידים יעמיקו את היכולת לנמק ולבקר טענות, גישות ועמדות על סמך ההקשר ההיסטורי.	הטקסטים הרלוונטים שנלמדו בסמסטר ובכלל	שבוע רוחבי על תקופה היסטורית מסוימת בעת החדשה: תרבות הרנסנס או עידן הנאורות או מפנה המאה ה-19 (תלת-שכבתי ומתחלף – כך שלאורך שלוש שנות לימוד במגמה כל תלמיד ייחשף לכל התקופות).	
6	הכוח שבפעולה משותפת כנגד	התלמידים יתרגלו יצירת הקשרים בין טקסטים, מושגים ותקופות שונות. התלמידים יתנסו בהצגה ובקריאה לפעולה מול קהל.	- אריסטופנס, ליסיסטרטה, בתרגום א. שבתי (שוקן, 1997). - דוגמאות היסטוריות, למשל מהומות סטונוול (לקרא נאום של מרשה פ. ג'ונסון? טוב גם למחצית הבאה)	קריאה מומחזת ועיבוד מומחז של טקסט נוסף. יצירת קישורים בין הטקסט ודוגמאות היסטוריות למושגים שנלמדו הסמסטר. דיון ביקורתי בתופעות פוליטיות וחברתיות עכשוויות. כתיבה רפלקטיבית וקריאה לפעולה.	הגשת פרויקט קבוצתי: ניסוח קבוצתי של נייר עמדה או קריאה לפעולה

תמה: אושר (90 שעות)

שאלות מובילות: מהו אושר? מהם החיים המאושרים? ננסה למקם את מושג האושר על הצירים בין הזמני לנצחי, ובין הפנימי לחיצוני.

טקסטים מרכזיים:

אפלטון, **המשתה**, בתרגום מ. פינקלברג (חרגול, 2001).

אדגר קבאנאס ואווה אילוז, **שלטון האושר**, בתרגום י. מילוא (כתר, 2022).

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
2	שיעור היכרות ומבוא	התלמידים יתחילו להעלות שאלות ולנסח מטרות אישיות ביחס לנושא הנלמד.	הצגת התמה ומבט-על על הסמסטר הקרוב	תרגילי כתיבה וחשיבה. קריאת הסילבוס.	
4	מדדי אושר וביקורת על הקשר שבין אושר וקפיטליזם	התלמידים ילמדו כיצד לקרא מדדים חברתיים-כלכליים בין-לאומיים. התלמידים יקשרו בין טקסטים ומושגים מדיסציפלינות שונות.	- קהלת - בחינת הקריטריונים למדדי אושר שונים - מאמר ביקורת חברתית מודרני, למשל: Julia Annas, "Happiness as achievement"	קריאה משווה וקריאה ביקורתית. פענוח מהלכי היסק.	
6	החתירה לאושר כזכות יסוד? האושר כמטרה?	התלמידים יבינו את מושג "רדיפת האושר" בהקשרו ההיסטורי והרעיוני - כזכות יסוד. התלמידים יערכו בירור ערכי באשר למושג והשלכותיו.	- הצהרת העצמאות האמריקנית - אורסולה ק. לה גווין, ההופכים את עורפם לאומלאס.	קריאה משותפת פרשנית. דיון על סיווג הטקסט לפי סוגה. דיון אינטרטקסטואלי וקונטקסטואלי בטקסטים על ההשלכות של הרדיפה אחר האושר.	
6	האושר כהשגת הטוב והיפה	התלמידים יכירו את הטקסט המכונן. התלמידים ישכללו את יכולת מעקב והבנת טיעונים מורכבים.	אפלטון, המשתה, בתרגום מ. פינקלברג (חרגול, 2001).	קריאה מפענחת בזוגות. חלוקת הטקסט לחלקיו ופענוח הרעיונות המובילים.	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
6	אושר כהשלמה עם המצב החיצוני - האסכולה הסטואית	- התלמידים יכירו את ז'אנר המכתב כטקסט פילוסופי. - התלמידים יכירו את אסכולת הסטואה. - התלמידים יערכו בירור אישי באשר לתפיסתם את הכאב והאושר.	סנקה, מכתבים אל לוקילוס, בתרגום ד. גילולה (מאגנס, 2017).	קריאה אישית מונחית. דיון באשר לרעיונות העולים בטקסט. כתיבת מכתבי תשובה.	
3	הטוב בעולמות האפשריים?	- התלמידים ישכללו את יכולות זיהוי והבנת דרכי מבע ציניות ובכלל. - התלמידים יאתרו את הקשרים בין טקסט לקונטקסט.	וולטר, קנדיד או האופטימיות, בתרגום ד. מנור (פן, 2006).	קריאה אישית ביקורתית וקריאה בקבוצות של חלקים נבחרים. סימון וזיהוי דרכי המבע של הטקסט. דיון בסוגיות מרכזיות בטקסט.	
3	אושר הוא לטיפשים ומשוגעים	- התלמידים יתוודעו לפועלו של ההומניסט ארסמוס ומשבר הנצרות בתקופתו. - התלמידים ישכללו את יכולת הפענוח של טקסט מורכב. - התלמידים ישכללו את יכולות הדיון הקבוצתי ככלי להעמקת הבנה של טקסט.	דזידריוס אראסמוס מרוטרדם, השבח לטיפשות, בתרגום נ. רון ומ. מילר (כרמל, 2017).	הרצאה מקדימה על התקופה בה נכתבה היצירה. פענוח של המנגנון המשחקי בטקסט. דיון על אודות המשמעות הנסתרת בטקסט.	
6	בודהיזם - בורות היא מקור הסבל	- התלמידים ימצאו דרכים לקשר בין דרך מחשבה וביטוי זרה לבין רעיונות המוכרים להם. - התלמידים יכירו מושגי יסוד במחשבה הבודהיסטית.	הרצאת אורח - בודהיזם נאגאר'ונה, שירת השורש של דרך האמצע, בתרגום א. שולמן (כרמל 2010).	הרצאת אורח. התמודדות עם טקסט לא מערבי. הבנת מושגים מרכזיים בטקסט בעזרת ההרצאה וקריאה מפענחת.	בית מלאכה: סדנת ניו מדיה (שלושה מפגשים בני שיעורים לצד השיעורים).

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
6	מה בין אושר לכיף?	התלמידים ינסו לגלות: האם אפשר להנות ולהתבונן במבט ביקורתי בו-זמנית? ויתמודדו עם השאלה הערכית והתרפויטית - האם כיף גורר אושר?	דיוויד פוסטר וואלאס, משהו כיפי לכאורה שלא אחזור עליו לעולם, בתרגום א. ברגר (הקיבוץ המאוחד, 2012).	סיור ביקורתי ב"אטרקציה" – מלווה בקריאת חלקים מספרו של דיוויד פוסטר וואלאס.	
6	חיפוש אחר משמעות כחיפוש אחר האושר	התלמידים יכירו את עיקרי המחשבה האקזיסטנציאליסטית. התלמידים יעקבו ויבקרו את המהלך הרעיוני. התלמידים יקשרו בין הטקסט לטקסטים קודמים וכן לחוויותיהם האישיות.	אלבר קאמי, המיתוס של סזיפוס, בתרגום צ. ארד (עם עובד, 2022).	קריאה אישית מונחית. תרגילי כתיבה וחשיבה סביב מושגי האבסורד, המרד והחירות. חיבור לסוגיות אינטלקטואליות ואישיות שנדונו בתימות קודמות באמצעות דיון מובנה.	
3	האושר נמצא בתוכי?	התלמידים ידעו להעריך תכנים וסגנון בסוגה מודרנית. התלמידים ידעו להעריך איכות של טיעונים.	קריאה מפענחת וביקורתית של טקסט ניו-אייג'	קריאה מפענחת וביקורתית בזוגות ולמידת עמיתים. ניסיון להגדיר את המושג "ניו-אייג'". הערכת הסגנון והתכנים לפי הנושאים שנלמדו עד כה.	
6	הזולת ואושר?	התלמידים ידעו להתחקות אחר מלאכתו של הסופר. התלמידים יבינו כיצד מאפיינים ספרותיים משרתים טענות פילוסופיות. התלמידים ינסחו שאלות העוסקות בסוגיית התכלית והזולת.	ל"נ טולסטוי, איוואן איליין' בתוך: איוואן איליין' ואחרים, בתרגום פ. קריקסונוב (הקיבוץ המאוחד, 1999).	קריאה אישית מונחית. עבודה על אפיון דמויות ואפיון הקשרים בינהן. המשגת מושג התכלית וזיקתו אל הזולת באמצעות דיון ביצירה.	
6	קונטקסט היסטורי	התלמידים יכירו את התופעות והתהליכים המרכזיים בתקופה	הטקסטים הרלוונטים שנלמדו בסמסטר ובכלל	שבוע רוחבי על תקופה היסטורית מסוימת בעת העתיקה : המזרח הקדום	

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		הנדונה, המקנים הקשר והבנה טובה יותר של הטקסטים הנלמדים. התלמידים יעמיקו את היכולת לנמק ולבקר טענות, גישות ועמדות על סמך ההקשר ההיסטורי.		ויוון או רומא או העולם ההלניסטי (תלת-שכבתי ומתחלף – כך שלאורך שלוש שנות לימוד במגמה כל תלמיד ייחשף לכל התקופות).	
6	אושר ואהבה	התלמידים יתוודעו ליצירת המופת. התלמידים ישתמשו ביכולות הניתוח הספרותי שלהם על מנת לעמוד על תפיסת האהבה אצל דנטה.	דנטה אליגיירי, הקומדיה האלוהית, בתרגום ר. כהן (מאגנס, 2014).	קריאה מפענחת בזוגות. בירור היחסים בין האוהבים ביצירה. הגדרת "מנגנון האהבה" ביצירה.	
6	אושר ומוסכמות חברתיות	התלמידים יעריכו את הזיקה בין טקסט לקונטקסט ביצירה. התלמידים יבחנו את הקשר בין מקובלות חברתית לאושר ביצירה זו, ביצירות אחרות שנלמדו וכן בחייהם האישיים.	ג'יין אוסטין, אמה, בתרגום ר. קלינוב (הקיבוץ המאוחד, 1989).	הרצאת מבוא קצרה על הקונטקסט ההיסטורי שבו נכתבה היצירה. קריאה בקבוצות תוך ניסיון לעמוד על האופן שבו הענות או דחיה של המוסכמות החברתיות משפיעה על הדמויות. כתיבה אישית רפלקטיבית.	בית מלאכה: סדנת רטוריקה (שני מפגשים בני שיעורים ושלוש לצד השיעורים).
6	אושר ויצירה? - מיתוס היצירה בתוך סבל	התלמידים יכירו את המיתוס של פאוסט והמיתוס של היצירה מתוך הסבל. התלמידים יבחנו את תקפותו של המיתוס על טקסט נוסף ועל יצירותם שלהם.	- תומאס מאן, דוקטור פאוסטוס, בתרגום י. גוטשלק (ספרית פועלים, 1992). - דיוויד פוסטר וואלאס, טבעו של הכיף, בתרגום ד. אילון (ספרית פועלים, 2018).	קריאה אישית משווה. תרגילי כתיבה וחשיבה סביב נושא היצירה והמתניעים לתהליך היצירה.	
6	"ובחלומי" - סדנת מניפסטים	התלמידים יגלו אמפתיה לנקודות מבט שונות. התלמידים יגלו הדהודים	נאומים ומניפסטים כדוגמת "יש לי חלום" של מרטין לותר קינג,	קריאה ביקורתית ואמפתית של מניפסטים מרכזיים. עבודה בקבוצות – ניתוח של	תרגיל מסכם לסמסטר האושר,

שעות לימוד	נושאים	מטרות אופרטיביות	טקסט נלמד (חלופות שונות לבחירת המורה)	דרכי הוראה- למידה	תרגילים להגשה ו"בתי מלאכה"
		של רעיונות קודמים בטקסט הנלמד. התלמידים ישכללו את יכולות העברת מסרים טקסטואליים דרך מדיום הוויזואלי.	וחזונות פוליטיים ואחרים שנלמדו לאורך כל הקורסים.	מניפסט אחד והכנת פוסטר המפרסם את רעיונותיו. סימון ואיתור רעיונות שנלמדו ומהדהדים במניפסטים.	ובכלל: "ובחלומי..." - יצירת מניפסט אישי-אינטלקטואלי
3		התלמידים יתרגלו תהליך אוצרות. התלמידים יתרגלו נתינת ביקורת בונה לחבריהם. התלמידים ישכללו את עמידתם מול קהל.	תערוכת מניפסטים של התלמידים	הכנת מניפסטים אישיים. הצגה וויזואלית של המניפסטים והצבתם בתערוכה.	פרויקט אוצרות (במסטר ב')

י. נספח - פירוט התרגילים שיוגשו במסגרת התכנית

במהלך כיתה י' יוגשו שלושה תרגילים שמשלבים בין עיבוד הרעיונות והמיומנויות הנלמדים בקורס לבין הכנת התלמידים לכתיבת פרויקט אישי בהמשך לימודיהם:

תרגיל 1 – בתמת "בחירה וחירות"

חיבור בפורמט שאלה + תשובה + שאלה (תרגיל מתגלגל שתחילתו ביקור בספרייה גדולה):

לקראת התרגיל, כחלק מהקורס, התלמידים ילמדו לשאול ולנסח שאלות פוריות וילמדו את סוגי השאלות והתשובות בדיסציפלינות מרכזיות במדעי הרוח (היסטוריה, פילוסופיה וספרות).

בתרגיל עצמו התלמידים ינסחו שאלה ממוקדת שעולה מתוך הטקסטים שקראו בתימה הנלמדת ויבחרו את הדיסציפלינה שבאמצעותה יתחילו לחפש את התשובה. החיבור עצמו צריך רק לסמן את הדרך לתשובה ויסתיים בשאלה גדולה, תמתית, חדשה.

מסקל	קריטריון הערכה	רכיב הערכה
10	השאלה קשורה לטקסטים שנלמדו השאלה מנוסחת כשאלה פתוחה השאלה עוסקת בסוגיה המתאימה לדיסציפלינה	ניסוח השאלה
15	הדיסציפלינה מוגדרת כראוי ואכן יכולה לענות על השאלה הנשאלת	הנמקת הקשר בין השאלה לדיסציפלינה
15	אפשרי מסודר לפי סדר הגיוני מקיף מספיק כדי לספק מענה מבוסס	תיאור המהלך
20	המהלך עושה שימוש בכלים ובמושגים דיסציפלינריים משתמש במקורות מתאימים ומספיקים	התאמת המהלך לדיסציפלינה
15	השאלה עולה מתוך המחקר ומקשרת אותו לתמה רלוונטית.	שאלה גדולה שעשויה לעלות מתוך המחקר
10	השפה תקינה במשלב מתאים ברורה ובהירה	שפה
5	במועד מסודרת וללא טעויות הקלדה	הגשה
10	המכתב כולל: - ציון השיקולים בכתיבת התרגיל - ציון מקום או חלק מסוים בתרגיל או במהלך כתיבתו שבו התלמיד גאה. - ציון מקום או חלק מסוים בתרגיל שלגביו התלמיד לא בטוח והיה רוצה לקבל עזרה או להמשיך להשתכלל.	מכתב מלווה

תרגיל 2 – בתמת "דמות האל"

כתיבת פרשנות או ביקורת על טקסט אחד הקשור לנושאי הקורס (דמות האל) אך לא נלמד בו (למשל, תיאטיטוס של אפלטון).

אפשרות א- כתיבת פרשנות לטקסט

אפשרות ב- כתיבת ביקורת ספרותית או רעיונית על הטקסט

לקראת התרגיל, כחלק מהקורס, יילמדו תפיסות פרשניות שונות וייקראו ביקורות ספרותיות לאחד הטקסטים בהם נעסוק. כחלק מההגשה של התרגיל נאפשר ונעודד הגשה של טיוטות מרובות. בבדיקת הטיוטות, בנוסף על הקפדה על הולכת טיעון מסודרת, נשים דגש על עריכה.

משקל	קריטריון הערכה	רכיב הערכה
5	מוצג רעיון מרכזי באופן ברור	הבנת הטקסט: זיהוי וניסוח הרעיון המרכזי בטקסט
10	רעיונות המשנה מוצגים באופן ברור ובסדר המתאים	הבנת הטקסט: זיהוי והצגת רעיונות משנה התומכים ברעיון המרכזי
10	קישור של הרעיון המרכזי ורעיון נוסף בטקסט לסוגיות שנלמדו בקורס	קישור הרעיונות בטקסט לסוגיות הנלמדות
15	חשיפת הרעיונות והגישות שאינן מובעות במפורש בטקסט אמירה ברורה של התלמיד שלא נמצאת בטקסט עצמו אבל נובעת ממנו.	טענה פרשנית/ביקורתית
15	הולכת טיעון מסודרת - נימוקים לוגיים וקוהרנטיים	ההנמקות נכונות
10	החיבור מציג זווית חדשה/יצירתית להבנת הטקסט	מקוריות ויצירתיות של החיבור ותרומתו להבנת הטקסט
10	ניסוח מסודר, קוהרנטי וברור	ניסוח החיבור בכללותו
5	במועד מסודרת וללא טעויות הקלדה	הגשה
10	הגשת שתי טיוטות של התרגיל לפני ההגשה הסופית	תהליך העבודה
10	1. נימוק הבחירה הסגנונית (4) 2. הצגה מנומקת של מקום מסוים בחיבור שהתלמיד שמח בו. (3) 3. הצבעה על מקום פחות בטוח והצגת תהיה או שאלה לגביו. (3)	מכתב מלווה

תרגיל 3 – בתמת "פרט וחברה"

תרגיל קבוצתי: שאלה משותפת – תשובות מכל תלמיד – איסוף התשובות לכדי חיבור אחד (נאפשר פורמטים מגוונים):

סדר העבודה:

א. בשלשות – התלמידים ינסחו שאלה שעולה מהקורסים שנלמדו עד כה.

ב. כל חברה בקבוצה תענה על השאלה באמצעות שני טקסטים שנלמדו ובסגנון או סוגה לבחירתה (כל אחד מחברי הקבוצה עונה בסגנון אחר: כתיבה פרשנית, אקדמית, יצירתית וכו').

ג. חברי הקבוצה יחברו תשובה לכידה של חברי הקבוצה, בפורמט לבחירתם.

ד. כל אחד מחברי הקבוצה יגיש מכתב מלווה שבו ישתמש במושגים שנלמדו בטרימסטר על מנת להבהיר לעצמו את היחסים בקבוצת העבודה והמקום שלו בתוכה.

משיקל	קריטריון הערכה	רכיב הערכה
20 (קבוצתי)	השאלה קשורה לטקסטים שנלמדו – לפחות לטקסט אחד בכל טרימסטר השאלה מנוסחת כשאלה פתוחה	ניסוח השאלה
15 (אישי)	ביסוס התשובה על לפחות שני טקסטים שנלמדו עמדה ברורה, מנומקת	תוכן התשובה אישית
10 (אישי)	הסגנון או הסוגה הנבחרים מתאימים לתשובה נעשה שימוש מושכל בסגנון הכתיבה הנבחר	סגנון התשובה האישית
30 (קבוצתי)	מבטאת היבטים משמעותיים של שלוש התשובות האישיות לכידה יש התאמה בין תוכן לסגנון	תשובה משותפת
25 (אישי)	תיאור המקום האישי בקבוצת העבודה הסבר המקום האישי בקבוצה תוך שימוש מנומק בשני מושגים לפחות שנלמדו בטרימסטר השלישי	מכתב מלווה אישי

במהלך כיתה י"א יוגשו שלושה תרגילים:

תרגיל 1 – בתמת "היחס לטבע"

חיבור תשובה מורכבת בסוגייה: מה פירוש "שמירת טבע" בקונטקסט הישראלי?

לקראת תרגיל זה התלמידים ילמדו כיצד לאסוף מידע רלוונטי, בביקור בספרייה ובהערכת מידע הנשאב מהרשת. בנוסף, התלמידים ילמדו על שימוש מושכל בבינה המלאכותית. הדגש בתרגיל זה יושם על יכולת של התלמידים לאסוף מידע רלוונטי, יעיל ואמין ועל אופן ארגונו האחראי.

התרגיל עצמו ידרוש בחינה של הנושא מהזווית התיאורטית, מהזווית ההיסטורית-פוליטית ויכלול במידת הצורך ביקורי שטח, להבנת הזווית המעשית.

משקל	קריטריון הערכה	רכיב הערכה
10	רלוונטיות לסוגיה מאפשרת ומזמנת חקר מנוסחת לפי דיסציפלינה הנבחרת הסבר לשאלה על פי מקורות ומושגים שנלמדו בקורס	ניסוח שאלת חקר
15	בחירת מושא המחקר (מקום, טקסט, מוסד...) המתאים לשאלה איתור מקורות מידע רלוונטיים ואמינים (מקורות משניים) – לפחות שניים עיוניים.	איתור המקורות והערכתם
15	הניתוח מראה הבנה מעמיקה של המקור הנחקר מתייחס למקורות המשניים מתייחס לסוגיות שנלמדו בקורס	ניתוח, פרשנות וביקורת על המקור הראשוני
20	תשובה ברורה תשובה מבוססת על ניתוח המקור הראשוני מתייחסת להיבטים היסטוריים ואקטואליים	תשובה לשאלת המחקר
15	הסגנון של החיבור מתאים לתוכן	צורה מתאימה לתוכן
10	תקנית, ברורה ובהירה	שפה
5	במועד מסודרת וללא טעויות הקלדה	הגשה מסודרת
10	המכתב כולל: - ציון צמתים מרכזיים בתהליך כתיבת התרגיל ותיאור השיקולים שהנחו את החקר והכתיבה. - ציון מקום או חלק מסוים בתרגיל או במהלך כתיבתו שבו התלמיד גאה. - ציון מקום או חלק מסוים בתרגיל שלגביו התלמיד לא בטוח והיה רוצה לקבל עזרה או להמשיך להשתכלל.	מכתב מלווה

חיבור העורך בירור אישי, תיאורטי וביקורתי לשאלת הישראליות והשייכות למדינה:

לקראת כתיבת החיבור יילמדו חיבורים המסמנים שתי גישות קוטביות ביחס לשאלת אופייה של השייכות למדינה: בין קריטון - שייכות למדינה היא משפחתית, לבין הובס - הקשר למדינה איננו אלא ציות.

החיבור עצמו ידרוש מהתלמיד בירור עצמי כן, התייחסות לקצוות ולגבולות השדה וניסיון לקשר בין תחושות אישיות והיסטוריה אישית/משפחתית לתובנות מופשטות.

משיקל	קריטריון הערכה	רכיב הערכה
25	הקצוות מוגדרים היטב, תוך התייחסות ספציפית להובס ולקריטון בתוכם – מיקום מנומק של עוד שלושה טקסטים	תיאור הספקטרום באמצעות המשגה הנשענת על טקסטים ומושגים שנלמדו של 5 נקודות על הרצף
20	תיאור כן, בשילוב דוגמאות התייחסות אל תולדות היווצרותה של תחושת זיקה זו	תיאור תחושת הזיקה האישית אל המדינה והדגמתה
20	התייחסות מנומקת ותיאורטית של המקום האישי על ספקטרום השייכות, תוך שימוש בהמשגות שנלמדו בקורס.	מיקום תחושת השייכות האישית על הספקטרום
15	שימוש מושכל בסגנון או בסוגה	צורה מתאימה לתוכן
10	הגשה במועד שפה בהירה ותקנית הגשה מסודרת	שפה תקנית והגשה מסודרת
10	המכתב כולל: - ציון השיקולים בכתיבת התרגיל - ציון מקום או חלק מסוים בתרגיל או במהלך כתיבתו שבו התלמיד גאה. - ציון מקום או חלק מסוים בתרגיל שלגביו התלמיד לא בטוח והיה רוצה לקבל עזרה או להמשיך להשתכלל.	מכתב מלווה

תרגיל 3 – תרגיל מסכם לתמות "היחס לטבע" ו"המדינה"

ניסוח קבוצתי של נייר עמדה וקריאה לפעולה ביחס לתופעה או להתרחשויות חברתיות עכשוויות שקשורה למשולש מדינה/מוסד – טבע/סביבה – אדם/קבוצה:

לקראת התרגיל התלמידים יעברו "סדנת אקטיביזם" ויכירו יוזמות חברתיות משמעותיות של בוגרי בית הספר.

החיבור ידרוש היכרות עם המסד התיאורטי וההיסטורי – תוך התייחסות למקורות מידע קונקרטיים ולטקסטים שנלמדו במהלך השנה – הנוגע לסוגיה חברתית מסוימת וידרוש ניסוח אפקטיבי של קריאה לפעולה.

משימה	קריטריון הערכה	רכיב הערכה
10 (קבוצתי)	ניסוח בעיה קונקרטית, רלוונטית שנוגעת לשלושת הצירים	זיהוי בעיה אקטואלית שנמצאת במשולש מדינה – טבע/סביבה - אדם
20 (אישי)	זיהוי של בעלי העניין ניסוח נקודות הכאב (לפחות שתיים לכל זווית)	בחינה של הבעיה משלוש הזוויות – טבע/סביבה – מוסד/מדינה – אדם/קבוצה: כל תלמיד לוקח זווית אחת
15 (קבוצתי)	שימוש בארבעה מושגים שנלמדו לאורך השנה, משני הקורסים	המשגה תיאורטית של הבעיה
10 (קבוצתי)	הצגת שתי גישות רווחות לטיפול בבעיות דומות – לפתרון או לצמצומן	בחינה של אפשרויות שניתנו עד כה לפתרון בעיות דומות
15 (קבוצתי)	פריסת מגוון רעיונות לפתרון הבעיה – ונימוק הסיבה לבחירה בפתרון הרצוי הדרך שונה מהדרכים הידועות הפתרון מפורט ומגדיר תחומי אחריות וסוגי פעולה מוסדיים ואישיים	הצבעה על דרך פעולה רצויה
10 (קבוצתי)	סימולציה בהירה וממצה של דרך הפעולה המוצעת רישום מסודר של הפידבקים מהקהל	יצירת תרחיש של יישום הפתרון (פרוטוטיפינג)
10 (קבוצתי)	הצגת השינויים שנכנסו בתכנית הפעולה המוצעת לאור יצירת הסימולציה והמשובים עליה.	דיוק הפתרון בעקבות הסימולציה והפידבק על הפרוטוטיפ
10 (אישי)	המכתב כולל, מעבר לרגיל, גם התייחסות של התלמיד למקומו בקבוצה והערכה מגומקת שלו את ישימות הפתרון	מכתב מלווה אישי

במהלך כיתה י"ב יוגשו שני תרגילים:

תרגיל 1 – בתמת "אושר"

"ובחלומי..." - יצירת מניפסט אישי-אינטלקטואלי:

לקראת התרגיל ילמדו מניפסטים וקריאות שונות לחברה מתוקנת. כמו כן התלמידים ישתתפו בסדנת רטוריקה ובסדנת new media.

המניפסטים שיצרו התלמידים יתייחסו אל האופן שבו ראוי לחיות לדעתם ולחברה הראויה לתפיסתם, תוך התייחסות לתמות ולטקסטים שנלמדו לאורך השנים וכן התייחסות לכתיבה המגוונת שלהם עצמם עד כה.

משקל	קריטריון הערכה	רכיב הערכה
10	פניה מובחנת ומוגדרת לקבוצה מסוימת, הרלוונטית לקריאה שבמניפסט	הגדרת קהל היעד של המניפסט
20	הגדרת האושר והתנאים לו יעשו תוך התייחסות לשלושה טקסטים שנלמדו בכלל, לאורך שנות הלימוד במגמה.	מהו האושר שיש להשיג
20	התייחסות ברורה לתנאים שיאפשרו את החיים הטובים או הנכונים. התייחסות ברורה לתנאים שמקשים על קיומם של חיים שכאלו כיום.	במה ובמי האושר תלוי ומה מעכב אותו
20	קריאה ברורה לעשייה או לחתירה למצב הנכון: מה צריך לעשות כדי להגיע למצב המיטיב. הקריאה צריכה להיות רלוונטית לקהל היעד, להגדרת האושר ולמכשולים.	קריאה לפעולה – כיצד יש להתקדם לקראת השגת האושר
20	שימוש בשפה (דימויים, דוגמאות, ביטויים, משלב לשוני וכן באלמנטים אודיו-ויזואליים) שתדבר אל קהל היעד הרלוונטי	יכולת רטורית
10	המכתב כולל: - ציון השיקולים בכתיבת המניפסט - ציון מקום או חלק מסוים במניפסט, מהלך חיבורו או הצגתו שבו התלמיד גאה. - ציון חלק בתהליך העבודה או חלק מסוים במניפסט שלגביו התלמיד לא בטוח והיה רוצה לקבל עזרה או להמשיך להשתכלל.	מכתב מלווה

תרגיל 2 – פרויקט אוצרות

פרויקט קבוצתי שיאצור את תוצרי קבוצת הלומדים לאורך שנות לימודיהם במגמה לכדי אוסף אחד בעל משמעות, הגיון פנימי ומבנה מנומק:

- כל קבוצה תבחר ותגדיר תמה חדשה (כלומר, לא מהתמות המובילות של הקורסים) לפרויקט שלה
 - כל קבוצה תבחר את אופי הפרויקט והפורמט שלו (למשל איסוף של מקראה או קובץ ספרותי, הרמת יום עיון, הקמת תערוכה).
 - כל חבר בקבוצה יתרום לאוסף לפחות יצירה אחת משלו. האוסף יכול להכיל יצירות נוספות על אלו של חברי הקבוצה (בהסכמת היוצרים).
- לצד הפרויקט, כל תלמיד יכתוב מכתב שבו יתאר את "סיפורו של הפרויקט האוצרותי" מנקודת מבטו, ויסביר כיצד לדעתו הסיפור הזה מתקשר לסיפור האישי שלו כתלמיד המגמה ובכלל.

משקל	קריטריון הערכה	רכיב הערכה
10 (קבוצתי)	הגדרה ברורה של התמה בחירת התמה מנומקת	בחירת תמה
20 (קבוצתי)	הפרויקט נושא אמירה ברורה, המנוסחת ברהיטות	אמירה ברורה
20 (קבוצתי)	בחירה מנומקת בפורמט שימוש מיטבי בפורמט המשרת את תכניו	הפורמט של הפרויקט מתאים לתכניו
20 (אישי)	היצירה האישית משתלבת במכלול אך לא נטמעת בו היצירה מספקת זווית חדשה לתמה	הפורמט נותן מקום ליצירה של כל אחד מחברי הקבוצה
15 (קבוצתי)	הפרויקט מוצא לפועל או מוצג באופן ייצוגי והולם	הפקה או הצגה של הפרויקט
15 (אישי)	המכתב יכול: - תיאור "סיפורו של הפרויקט האוצרותי" מנקודת מבטו של התלמיד. - קישור בין סיפור הפרויקט לדרך האישית כתלמיד המגמה ובכלל.	מכתב מלווה